

Základní umělecké školství v době koronavirové krize

Marcela Pánková

Bakalářská práce
2021

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Marcela Pánková, DiS.**
Osobní číslo: **H18252**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Proměny základního uměleckého vzdělávání v době koronavirové krize**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti vzdělávání, výchovy a digitálních technologií.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **Tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- ČERNÝ, Michal, 2018. Pedagogicko-psychologické otázky online vzdělávání. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-8925-9.
- ČERNÝ, Michal, et al., 2015. Distanční vzdělávání pro učitele. Brno: Flow. ISBN 978-80-905480-7-7.
- HEROUT, Lukáš, 2016. Elektronické studijní opory v prostředí terciárního vzdělávání. Praha: Powerprint. ISBN 978-80-7568-016-7.
- HRONÍK, František, 2007. Rozvoj a vzdělávání pracovníků. Vedení lidí v praxi. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1457-8.
- CHRÁSKA, Miroslav, 2016. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5326-3.
- POLÍNEK, Martin Dominik, 2015. Tvořivost (nejen) jako prevence rizikového chování: expresivně-formativní potenciál základního uměleckého vzdělávání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-4842-8.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Jana Martincová, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **27. ledna 2021**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2021**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

L.S.

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 27. ledna 2021

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval.
V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydávalečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

V bakalářské práci jsou řešeny proměny základního uměleckého vzdělávání během uzavření škol na jaře roku 2020. Teoretická část je složena ze tří kapitol. V první kapitole teoretické části se autorka zabývá historií základního uměleckého vzdělávání u nás, organizací a cíli, vyučovanými uměleckými obory a školskými dokumenty v základním uměleckém vzdělávání, v druhé kapitole definuje společnost během pandemie Covid-19 a ve třetí se zabývá realizací distanční výuky v základním uměleckém vzdělávání, hodnocením žáků a jejich návratem do škol. V praktické části této práce je zanalyzováno, jakým způsobem učitelé pracovali s informačními technologiemi. Dále bylo cílem zjistit, jaké digitální vzdělávací zdroje pedagogové vyhledávali, tvořili a sdíleli se svými žáky. Empirická část byla provedena formou kvantitativního výzkumu realizovaného technikou dotazníkového šetření.

Klíčová slova: základní umělecké vzdělávání, online distanční výuka, digitální vzdělávací zdroje

ABSTRACT

This bachelor thesis discusses changes in basic art education during the lockdown in spring 2020 when schools were closed. The theoretical part includes three chapters. The first chapter describes the history of basic art education in the Czech Republic, its structure, targets, art fields and educational documents. The second chapter defines the Czech society during the Covid-19 pandemic. The third chapter deals with a realization of distance learning, evaluation of the students and their returning back to schools. The research part of this thesis is an analysis of the way the teachers used the information technology. It also describes the sources teachers were searching for or the sources they created and shared with their students. The empirical part was done by quantitative research using a questionnaire.

Keywords: basic art education, online distance learning, digital education sources

Předně děkuji své vedoucí Mgr. Janě Martinové, Ph.D. za cenné rady, názory a doporučení, které mi poskytovala během psaní této práce.

Rovněž děkuji všem pedagogům a kolegům základních uměleckých škol za jejich kladný přístup během realizace výzkumné části.

V neposlední řadě také děkuji mé rodině za podporu při studiích.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 ZÁKLADNÍ UMĚLECKÉ VZDĚLÁNÍ	13
1.1 HISTORIE UMĚLECKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH	15
1.2 ORGANIZACE A CÍLE ZÁKLADNÍHO UMĚLECKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	15
1.3 FORMÁLNÍ A NEFORMÁLNÍ UMĚLECKÉ VZDĚLÁVÁNÍ.....	18
1.4 UMĚLECKÉ OBORY V ZÁKLADNÍM UMĚLECKÉM VZDĚLÁVÁNÍ.....	18
1.4.1 Hudební obor.....	18
1.4.2 Výtvarný obor	20
1.4.3 Taneční obor.....	20
1.4.4 Literárně-dramatický obor	21
1.4.5 Multimediální tvorba.....	21
1.5 VÝSTUPY ŽÁKŮ	22
1.6 DOKUMENTY V ZÁKLADNÍM UMĚLECKÉM VZDĚLÁVÁNÍ	22
1.6.1 Kurikulární dokumenty v základním uměleckém vzdělávání.....	23
2 SPOLEČNOST BĚHEM PANDEMIE COVIDU-19	25
2.1 TERMINOLOGICKÉ ZAKOTVENÍ POJMU DISTANČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	25
2.2 DIGITÁLNÍ TECHNOLOGIE V ZÁKLADNÍM UMĚLECKÉM VZDĚLÁVÁNÍ	26
3 VLIV PANDEMIE COVIDU-19 NA ZÁKLADNÍ UMĚLECKÉ VZDĚLÁVÁNÍ	29
3.1 REALIZACE DISTANČNÍ VÝUKY NA ZÁKLADNÍCH UMĚLECKÝCH ŠKOLÁCH	30
3.1.1 Distanční výuka v hudebním oboru	31
3.1.2 Distanční výuka ve výtvarném oboru	31
3.1.3 Distanční výuka v tanečním oboru.....	32
3.1.4 Distanční výuka v literárně-dramatickém oboru.....	32
3.2 HODNOCENÍ ŽÁKŮ ZÁKLADNÍCH UMĚLECKÝCH ŠKOL V DOBĚ PANDEMIE.....	33
3.3 PROVOZ ZÁKLADNÍCH UMĚLECKÝCH ŠKOL PŘI NÁVRATU ŽÁKŮ.....	34
II PRAKTICKÁ ČÁST	35
4 METODOLOGIE VÝZKUMU	36
5 DESIGN VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	37
5.1 VÝZKUMNÉ CÍLE	37
5.2 VÝZKUMNÝ PROBLÉM A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	37
5.3 VÝZKUMNÝ SOUBOR	38
5.4 TECHNIKA SBĚRU DAT	38
6 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT	39
7 SHRnutí VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	57

ZÁVĚR	60
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	62
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	67
SEZNAM GRAFŮ	68
SEZNAM TABULEK.....	69
SEZNAM PŘÍLOH	70

ÚVOD

V České republice navštěvuje čtvrt milionu žáků základní umělecké školy. Tento výjimečný systém, kde si díky podpoře státu může dovolit kulturní vzdělání s garantovanou odbornou výukou téměř každé dítě, je v evropských zemích unikátem. Žákům základních uměleckých škol je nabízeno vzdělávání formou individuální nebo skupinové výuky. Základní umělecké školy zpravidla organizují všechny typy studia, jako jsou přípravné a základní studium. Umělecké školy se u žáků zaměřují na rozvoj jejich talentu, odborně je vzdělávají a připravují zájemce k dalšímu studiu na uměleckých školách.

Vzhledem k situaci, ve které se školství kvůli celosvětové pandemii nachází, jsem se rozhodla zpracovat téma, jímž jsou proměny základního uměleckého vzdělávání. Zavření škol a přesun výuky do virtuálního světa nás postavil před nové výzvy, kterým se přizpůsobujeme a učíme se jim čelit. Pedagogové se museli rychle přizpůsobit výuce na dálku a naučit se pracovat s novými požadavky, které jim byly kladeny. Umění je v sociální rovině našich životů velmi zásadní. Z učitelů hudby, dramatu, výtvarného umění a tance se ze dne na den stali kreativní mentoři, kteří do svých hodin reflektovali žákům nové učební prvky přes online výukové platformy. Tyto nové možnosti umožnily pedagogům a studentům pokračovat ve sdílení jejich umělecké činnosti a uměleckých pokroků.

V této bakalářské práci se zabývám tématem základního uměleckého vzdělávání v době první vlny koronavirové krize na jaře roku 2020. Práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou.

V první kapitole teoretické části se zabývám historií základního uměleckého vzdělávání, vymezuji zde pojmy, jako jsou organizace a cíle tohoto vzdělávání. Zaměřuji se zde také na obory, které jsou typické pro umělecké školství.

V druhé kapitole popisují společnost v době pandemie Covidu-19, zabývám se zde také terminologickým zakotvením pojmu distanční výuka a využíváním digitálních technologií pedagogy v době distanční výuky.

Ve třetí a také poslední kapitole se zabývám vlivem pandemie Covidu-19 na základní umělecké vzdělávání, konkrétně zde popisují průběh distanční výuky v hudebním, výtvarném, tanečním a literárně-dramatickém oboru. Popisují zde také hodnocení žáků v době distanční výuky a zaměřuji se také na provoz škol při návratu žáků.

V praktické části si kladu za cíl zanalyzovat způsob práce pedagogů s digitálními a informačními technologiemi. Zjišťuji, jak pedagogové hodnotí distanční formu vzdělávání, komunikaci s žáky a jejich rodiči. Dalším tématem, kterým jsem se ve výzkumu zabývala, byly výukové materiály používané dotazovanými respondenty. Výzkum probíhal formou dotazníkového šetření, jednotlivé odpovědi jsou graficky znázorněny a zanalyzovaná data nám poskytla odpovědi na jednotlivé hypotézy a cíle výzkumu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZÁKLADNÍ UMĚLECKÉ VZDĚLÁNÍ

Základní umělecké školy jsou jednou ze vzdělávacích institucí, kde pedagogové mají možnost přistupovat ke studentovi individuálně, a tím formovat jeho osobní rozvoj. V současné době je v České republice 505 státních i soukromých základních uměleckých škol a jejich počet každým rokem roste. Náročností, kvalitou a hodnocením výuky se základní umělecké školy řadí mezi klasické vzdělávací instituce. Tyto typy škol pomáhají studentovi rozvíjet vlastnosti, které jej v budoucnu pozitivně ovlivňují, jako je například návyk pravidelné přípravy, chápání svých předností a nedostatků nebo zodpovědnost o společné dílo. Studium na základní umělecké škole má charakter systematického a vytrvalého studia, v žádném případě se tedy nejedná pouze o zájmový kroužek. Tato specializovaná zařízení, která se soustřeďují na zájmové vzdělávání, jsou například střediska pro volný čas dětí a mládeže, domy dětí a mládeže a další mimovyučovací činnost školních družin, zájmové kroužky při školách a další výchovná zařízení. Tato forma uměleckého vzdělávání nabízeného v České republice se nedá srovnat se zahraničními typy škol, v Evropě jsme ojedinelým systémem. V systému uměleckého vzdělávání se k nám v některých oblastech přibližuje Slovensko, Maďarsko nebo Skandinávie.

Základní umělecké vzdělávání je řazeno do kategorie zájmového vzdělávání pro děti a mládež. Jedná se o souhrn výchovně-vzdělávacích, poznávacích a dalších systematických, ale i jednorázových činností a aktivit. (Šafránková, 2019)

Tyto aktivity směřují mimo organizovanou výuku v základních školách k efektivnímu naplnění volného času a umožňují získávat nové dovednosti a vědomosti. Plní také funkci vzdělávací, výchovnou, kulturní, sociální a preventivní. Účastníky tohoto procesu vede k objevování vlastních schopností a jejich rozvíjení, sebepoznávání a seberealizaci. (*Bílá kniha*, 2001)

Dle školského zákona č. 561/2004 Sb. jsou v něm základní umělecké školy ukotveny jako samostatné školy a jejich organizace se řídí dle vyhlášky č. 71/2005 Sb. ze dne 9. února 2005.

Výuka v základním uměleckém vzdělávání se řídí školními vzdělávacími programy (ŠVP) základních uměleckých škol, které se řídí kurikulárním dokumentem, konkrétně Rámcovým vzdělávacím programem (RVP) pro základní umělecké vzdělávání. Poskytuje základy vzdělání v jednotlivých uměleckých oborech, jako jsou hudební obor, výtvarný obor, taneční obor a literárně-dramatický obor. (*Rámcové vzdělávací programy*, c2011–2021)

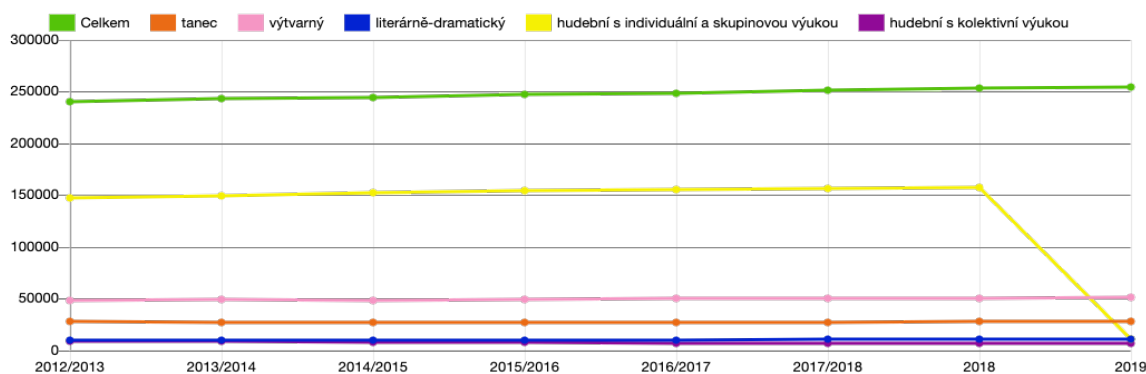
RVP stanovují zejména konkrétní cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělávání. Dále stanovují jeho organizační uspořádání, profesní profil, podmínky průběhu a ukončování. Určují také podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. (Vališová, Kasíková a Bureš, 2010)

Téma Arts education, tedy uměleckého vzdělávání, je předmětem zájmu UNESCO již od roku 2006, kdy se konala první Světová konference v Lisabonu. V současné době je klíčovým dokumentem Soulská agenda z roku 2010 zaměřená na konkrétní cíle, které mají v dlouhodobém horizontu pomoci rozvoji této oblasti. Toto směřování potvrdila také 36. Generální konference UNESCO. Z podnětu členských států a po vzájemné rozpravě mezi nimi byl vyhlášen čtvrtý týden měsíce května za Mezinárodní týden uměleckého vzdělávání. Poprvé tento týden proběhl od 21. do 27. května 2012. (*Education: From disruption to recovery*, c2019)

Umělecká tvorba je jedním z nejznámějších produktů naší země a mnoho z našich světově uznávaných umělců získalo základy ve svém vzdělání právě na základních uměleckých školách. V systému uměleckého vzdělávání nemá dnes v evropském ani světovém měřítku obdobu. (*Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*, 2010)

Historický pohled na vývoj umění vede k závěru, že ani dnešní chápání umění není konečné a neměnné, neboť umění, jako takové se stále vyvíjí a nelze vyloučit vznik zcela nových uměleckých směrů. (Kulka, 2008)

Zájem dětí o umělecké vzdělávání je dle statistik Národního registru výzkumů o dětech a mládeži ve všech uvedených oborech od školního roku 2012/2013 na stejné, nebo vyšší úrovni v počtech přibývajících žáků. Pokles zájmu žáků je zřejmý v oboru hudebním s individuální a skupinovou výukou.

Graf 1 Poměr vyučovaných oborů na ZUŠ

Zdroj: *(Počet žáků ZUŠ, c2013–2021)*

1.1 Historie uměleckého vzdělávání v českých zemích

V českých zemích má umělecké vzdělávání dlouholetou tradici, jeho počátky sahají až do konce 17. a počátku 18. století do školského systému habsburské monarchie. Základním kamenem pro vznik prvních městských hudebních škol na počátku 19. století bylo působení věhlasných kantorů v tehdejších městských školách a současný rozvoj kulturních a vzdělávacích uměleckých aktivit, jako jsou pěvecké spolky, ochotnická a divadelní sdružení. *(Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání, 2010)*

První idea specializované hudební instituce v Čechách vznikla v roce 1808. O tři roky později, v roce 1811, byla založena Pražská konzervatoř, která patří k prvním školám tohoto typu ve střední Evropě. *(Historie Pražské konzervatoře, c2009–2010)*

Pro český národ byla výjimečnou událostí také stavba národního divadla, jehož provoz byl po jeho vyhoření obnoven 18. listopadu 1883. (Pánek, Tůma, 2008)

První státní umělecká škola zaměřená na výchovu odborníků pro oblast užitého umění, která zatím neměla statut akademie, nebo vysoké školy vznikla v roce 1885. V době první republiky se počet hudebních škol rozšiřoval a fungovaly také soukromé hudební školy. Po ukončení druhé světové války byl zaveden jednotný typ těchto druhů škol. V polovině 20. století se městské hudební školy proměnily na vzdělávací instituce, kde k hudebnímu oboru postupně vznikaly i jiné umělecké směry, jako byl ten výtvarný, taneční či literárně-dramatický. Po nástupu komunistického režimu procházelo zájmové umělecké školství motivovanými reformami a v roce 1961 byly ustaveny jako lidové školy umění. (Průcha, 2009)

Až novelizace školského zákona vrátila po revolučním roce 1989 lidovým školám umění jejich původní statut školy a vznikl dnešní název základní umělecká škola. V současné době patří základní umělecké školy do systému na sebe navazujícího uměleckého vzdělávání. *(Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání, 2010)*

1.2 Organizace a cíle základního uměleckého vzdělávání

Česká republika má jedinečný systém uměleckého vzdělávání, jehož zřizovateli jsou převážně obce a kraje, v menším zastoupení jsou zřizovateli církve nebo soukromý sektor. Umělecké školy nabízejí žákům vzdělání v různých oblastech umění dle svých prostorových a dalších možností. Tato početná síť základních uměleckých škol je v Evropě naprostým

unikátem. Právě v evropských zemích je umělecké vzdělávání zřizováno na regionální úrovni, soukromými institucemi nebo se setkáváme se základními školami s rozšířenou výukou uměleckých oborů.

Základní umělecké vzdělávání se řadí do školského systému, který spadá pod Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Je pravidelně kontrolováno Českou školní inspekcí a jako jiná zařízení se řídí školskými zákony. V souladu s § 8 vyhlášky MŠMT ČR č. 71/2005 stanovuje ředitel školy na období školního roku *Úplatu za vzdělávání*. Výše tohoto příspěvku slouží k úhradě provozních nákladů spojených s poskytováním vzdělávání. Výši tohoto příspěvku si každá škola určuje individuálně a hradí se pololetně. (*Arts and cultural education at school in Europe*, 2009, s. 104)

V základních uměleckých školách lze zřizovat umělecký obor hudební, taneční, výtvarný nebo literárně-dramatický. Členíme je podle § 109 platného školského zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání ve znění pozdějších předpisů, na několik nabízených odvětví. Studenty základních uměleckých škol jsou žáci mateřských, základních a středních škol, gymnázií nebo široká veřejnost.

Prvním nabízeným vzděláváním je **Přípravné studium**, které má nejvýše 2 ročníky a je určeno pro žáky od 5 let věku. Nastavení rozmezí věku přijatých žáků do přípravných ročníků si určuje každá škola dle svého rozhodnutí. Toto studium zahrnuje poznávání, ověřování a rozvíjení předpokladů žáků a vede je k jejich prvním elementárním návykům a dovednostem.

Vzdělávání na I. stupni základního studia má 7 ročníků a je určeno pro žáky od 7 let věku. Je zaměřeno na rozvíjení individuálních dispozic žáků. Přípravuje je především na neprofesionální umělecké aktivity a na další vzdělávání na konzervatořích, středních školách uměleckého charakteru či pedagogického zaměření.

Vzdělávání na II. stupni základního studia je určeno žákům od 14 let věku a má 4 ročníky. Toto vzdělávání umožňuje studentům jejich osobní růst v rámci aktivní umělecké činnosti a inspiruje je k dalšímu, hlubšímu rozvoji jejich studia. (*Vyhláška č. 71/2005 Sb., o základním uměleckém vzdělávání*)

Pro nadané a mimořádně nadané žáky základního studia, kteří prokážou předpoklady pro splnění vzdělávacího obsahu, a pro žáky s vynikajícími vzdělávacími výsledky je zprostředkováno **Studium s rozšířeným počtem vyučovaných hodin**. Tato nabídka studia

je obsahově náročnější a zájemce připravuje ke studiu na středních, vyšších odborných a vysokých školách s pedagogickým nebo uměleckým zaměřením. (*Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*, 2010)

Samotné téma edukace nadaných žáků se v Evropě stalo aktuálním až od roku 1950. (Hříbková, 2009)

Instituce základního uměleckého vzdělávání nabízí zájemcům z řad široké veřejnosti také **Studium pro dospělé**. Tento typ studia má nejvýše 4 ročníky a délka vzdělání v tomto studiu se určuje podle individuálních schopností studenta s přihlédnutím k jeho věku. Umožňuje studentům v souladu s koncepcí celoživotního vzdělávání rozvoj v mnoha uměleckých oblastech. (*Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*, 2010)

Speciálně pro seniory vznikají na základních uměleckých školách Akademie III. věku, kde studují lidé ve starším aktivním věku. Délka studia se přizpůsobuje zájmu uchazečů a vzdělávacímu programu nabízenému na školách. Studium na akademiích je dvouleté nebo tříleté a financování je většinou sjednáno zřizovatelem. (*Asociace základních uměleckých škol ČR*, c2021)

Výchova je dle Průchy: „*Proces záměrného působení osobnosti člověka s cílem dosáhnout pozitivních změn v jeho vývoji*“. (Průcha, Walterová, Mareš, 2013)

Cíle výchovy významně ovlivňují kvalitu výchovně-vzdělávacího procesu. Vychází z potřeb společnosti a dosahuje se ho soustavou výchovných prostředků. Z výchovného cíle vyplývá obsah, prostředky, metody i formy výchovy. Cíle je nutné měnit a upravovat dle dané situace. (Kantorová, 2008)

„*Obecným sociokulturním cílem uměleckého školství je uplatnění uměleckých činností pro rozvoj tvořivého potenciálu ve společnosti.*“ (Průcha, 2009, s. 97).

Mezi hlavní cíle vzdělávání v základních uměleckých školách je zařazováno vybavení žáka vědomostmi a dovednostmi tak, aby byl schopen vnímat a porozumět umění a pokusit rozpoznat jeho kvalitu. Dalším z cílů je utvářet a rozvíjet klíčové kompetence žáků a motivovat je k celoživotnímu učení a spolupráci vytvořením příznivého sociálního, emociálního a pracovního klimatu a v neposlední řadě po odborné stránce připravit studenty na další studia na školách s uměleckým zaměřením. (*Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*, 2010)

Dle Průchy (2009, s. 97) jsou zvláštními cíli v uměleckém školství zejména:

„Rozvíjení tvořivých, poznávacích a komunikačních dispozic prostřednictvím uměleckých činností.“

„Rozvíjení předpokladů k umělecké symbolizaci a utváření stylu.“

„Nabývání znalostí o vývoji umění a uměleckých činnostech.“

1.3 Formální a neformální umělecké vzdělávání

Cíly formálního uměleckého vzdělávání jsou rozvíjení tvořivých poznávacích a komunikačních dispozic, dále rozvíjení schopnosti vnímat, reflektovat a interpretovat umělecké nebo estetické fenomény, získávání znalostí o vývoji umění v kulturním, historickém a sociálním kontextu. (*Diskusní fórum Umělecké vzdělávání a role kulturních institucí: Praha, 22. – 23. září 2011: sborník příspěvků*)

V současné době je neformální vzdělávání pojímáno jako skupinový, institucionalizovaný, plánovaný proces, který se uskutečňuje ve volném čase. Pro společnost představuje významnou přidanou hodnotu, neboť přispívá k její soudržnosti. Tato forma vzdělávání rozvíjí schopnosti, dovednosti a kompetence, na které není ve formálním vzdělávání prostor. Vytváří prostor, v němž se setkávají sociální skupiny. (*Diskusní fórum Umělecké vzdělávání a role kulturních institucí: Praha, 22. – 23. září 2011: sborník příspěvků*)

1.4 Umělecké obory v základním uměleckém vzdělávání

„Vzdělávání nadaných dětí je komplexní záležitostí, protože děti mohou mít široké spektrum schopností nebo jeden specifický talent. Mohou mít vysoký akademický potenciál stejně jako speciální dovednost a talent.“ (Freeman, s. 38).

Organizace formy výuky je v uměleckém vzdělávání u každého oboru specifická. Dle Janiše a Lorencoviče (2008, s. 51–52) zde hovoříme o *individuálním vyučování, hromadné výuce* a kombinaci uvedených forem, kterou nazýváme *smíšená forma vyučování*.

Uměleckou úroveň školských zařízení je možné hodnotit díky soutěžím a přehlídkám, které se konají jednou za tři roky a jsou určeny všem vyučovaným oborům.

1.4.1 Hudební obor

Hudební obor nabízí širokou škálu možností výuky hudby. Zpravidla bývá nejpočetnějším oborem na základních uměleckých školách jak do počtu žáků, tak učitelů. Pro studenty hudebního oboru je to skvělý prostředek při rozvoji jejich uměleckého sdělení a vzájemné

komunikace s okolním světem. V tomto oboru si může žák osvojit hru na jím vybraný hudební nástroj, zpěv, popřípadě kompoziční techniky, konkrétně skladbu. Kromě individuální výuky při hře na nástroj nebo výuce zpěvu žáci docházejí na skupinovou výuku do předmětu hudební nauka, kde rozšiřují své poznatky z hudební teorie. Žáci se dále mohou rozvíjet v souhře s ostatními dětmi v komorních a souborových seskupeních nebo sborovém zpěvu.

Vzdělávací obsah hudebního oboru je tvořen očekávanými výstupy a skládá se ze dvou vzájemně se doplňujících oblastí, jimiž jsou: *Hudební interpretace tvorba a Recepce a reflexe hudby*.

„Po osvojení elementárních hudebních návyků v první oblasti může žák uplatnit získané znalosti a vlastní mimořádné nadání v oblasti improvizace, komponování hudby nebo využívání moderních technologií v hudbě. Druhá vzdělávací oblast umožňuje žákovi orientovat se ve světě hudby, využívat a přenášet zkušenosti, dovednosti a vědomosti získané z praktické činnosti. Utváří v něm návyk pro aktivní poslech hudby, vytváření návyku pro kritické hodnocení interpretované skladby a celistvé vnímání hudby.“ (Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání, 2010).

Hudební obor na základních uměleckých školách je rozdělen na samostatná hudební oddělení. Každá škola nabízí pestrou škálu hudebních nástrojů, které si žáci vybírají. Není však pravidlem, že každá umělecká škola nabízí žákům stejný obsah vzdělávací oblasti. V následujícím textu jsou rozčleněny konkrétní hudební oddělení:

- Klávesové nástroje – klavír, keyboard, varhany
- Strunné nástroje – klasická kytara, elektrická kytara, basová kytara
- Smyčcové nástroje – housle, viola, violoncello, kontrabas
- Lidové nástroje – cimbál, akordeon
- Dechové nástroje – zobcová flétna, příčná flétna, hoboj, klarinet, saxofon, trubka, baskřídlovka, lesní roh, trombon, tuba
- Bicí nástroje
- Pěvecké oddělení – sólový, komorní a sborový zpěv
- Elektronické zpracování hudby, zvuková tvorba a skladba

Jsou také umělecké školy, které do vyučovaných předmětů zařazují například hru na dudy, která má tradici zejména v oblasti naší země nazývané Chodsko. U mnoha dětí si našla zastoupení hra na ukulele, která je v posledních letech velmi populární.

1.4.2 Výtvarný obor

Výtvarná činnost u žáka rozvíjí celou řadu schopností a dovedností, jako jsou tvořivost a fantazie, zraková paměť a představivost, všestranné smyslové vnímání a rozlišování, psychická soustředěnost, psychomotorické schopnosti, sociální citlivost a mnohé další činnosti. Výtvarný obor na základních uměleckých školách je zpravidla vyučován ve výtvarném ateliéru, který je přizpůsoben pomůckami a vybavením všem potřebám žáků a pedagogů.

„Výtvarný obor v základním uměleckém vzdělávání umožňuje žákovi prostřednictvím aktivní, poučené výtvarné činnosti využívat výtvarného jazyka jako uměleckého prostředku komunikace. Studium ve výtvarném oboru nabízí vedle nových možností vyjádření i témata na základě vnímání okolního světa, umožňuje adekvátně reagovat výtvarnými prostředky, dává ucelený přehled o výtvarném umění, pomáhá vyhranit výtvarný názor a vnímá důležitost vlastní tvorby jako součást osobního naplnění. Žák se učí pojmenovávat a porovnávat výtvarné znaky a prvky výtvarného jazyka, s nimi i svoje pocity, postřehy a myšlenky. Navazuje a prohlubuje výtvarné vztahy, reflektuje názory druhých, respektuje odlišný výtvarný projev.“ (Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání, 2010, s. 37)

Vzdělávací obsah výtvarného oboru je složen z oblasti *Výtvarné tvorby* a *Recepce a reflexe*.

1.4.3 Taneční obor

V tanečním oboru, který je vyučován skupinovou formou, jsou studenti vedeni k vnímání správného držení těla. Taneční základy, taneční projev, prostorové vnímání a pohybové i výrazové schopnosti rozvíjí při hodinách taneční průpravy a taneční praxe. V průběhu studia se seznamují s prvky lidového, klasického a moderního scénického tance. Hudební citění a smysl pro rytmus žáci rozvíjí také díky klavírním korepeticím, které doprovázejí žáky při výuce a vystoupeních. Po celou dobu studia je kladen důraz na rozvoj vlastního způsobu neverbálního vyjadřování, zdokonalování pohybových dovedností a tvůrčí originality.

„Vzdělávání v tanečním oboru žáka seznamuje se stavbou i strukturou lidského těla, zákonitostmi pohybu a poskytuje mu orientaci v různých oblastech spojených s tanečním projevem a kulturou pohybu.“ (Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání, 2010, s. 42).

1.4.4 Literárně-dramatický obor

„Těžištěm výuky je práce v kolektivu směřující od spontánního dětského dramatického projevu k vytvoření schopnosti samostatně, osobitě, přirozeně a přitom kultivovaně se vyjadřovat v sociální i umělecké komunikaci hlasem, pohybem, gesty, psaným slovem či projevem s využitím loutkářských prostředků.“ (Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání, 2010, s. 47)

O Literárně-dramatickém oboru můžeme hovořit jako o syntetickém oboru. Je zaměřený na rozvoj tvůrčího principu k naplnění psychických potřeb dítěte a jeho seberealizace. Divadlo chápeme jako umění, které nám pomáhá rozvíjet všechny složky lidské osobnosti. Vzděláváním v dramatickém oboru získávají studenti předpoklady pro svá budoucí povolání. Ta mohou být zaměřena na uměleckou oblast, neboť je zde zapotřebí asertivní chování, empatie a dobrá úroveň mezilidských vztahů. Dramatický obor vychovává budoucí žáky konzervatoří a uměleckých akademií, kteří se rozhodnou pro profesionální divadelní dráhu.

„Nedílnou součástí výuky je také individuální práce se zvoleným učivem (poezie, próza, monolog, dialog, námět, téma) zohledňující žákův rozvoj. Předpokladem této práce je volba přiměřené předlohy, jejích uměleckých a myšlenkových kvalit, které se žáci při hlubším seznamování s literaturou učí rozeznávat a hodnotit (Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání, 2010, s. 47).

1.4.5 Multimediální tvorba

Díky rozvoji multimediálních technologií je novým trendem ve výuce obor Multimediální tvorba. Obsah studijního zaměření v tomto oboru spočívá v činorodém využívání digitálních technologií. Základem pro uměleckou tvorbu je osvojení klasických výtvarných technik, jako jsou například oblast plošné, prostorové, objektové a akční tvorby a následný rozvoj pomocí digitálních postupů.

„Výsledkem multimediální tvorby v ZUV pak je vytvoření multimediálního produktu (např. scénické představení s použitím digitálních technologií, digitalizované umělecké vyjádření).

Z tohoto pohledu je multimediální tvorba jednou z možných platforem pro integraci uměleckých oborů v základním uměleckém vzdělávání. Při zařazení multimediální tvorby do výuky je důležité respektovat vzdělávací obsahy jednotlivých uměleckých oborů, minimální časové dotace dané jednotlivými rámcovými učebními plány a charakter základního uměleckého vzdělávání.“ (Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání, 2010, s. 52).

1.5 Výstupy žáků

„Všichni na jednom jevišti velikého světa stojíme, a cokoliv se tu koná, všech se týče.“

Jan Amos Komenský

Vzdělávací obsah uměleckého oboru je vyjádřen formou výstupů, které jsou rozčleněny do dvou vzdělávacích oblastí. V základním uměleckém vzdělávání ve své vzájemné provázanosti mohou být tyto výstupy, které nazýváme absolventské, vrcholem umělecké činnosti každého žáka.

„Očekávané výstupy na konci 7. ročníku I. stupně a 4. ročníku II. stupně představují závazné minimum, které je ověřitelné. Vzdělávací obsah vymezený v učebních osnovách ŠVP i vzdělávací činnosti realizované v jednotlivých ročnících musí žákovi na konci daného stupně umožňovat tyto předepsané způsobilosti ovládat.“ (Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání, 2010).

V průběhu školního roku žáci se svými pedagogy aktivně účinkují na koncertech, tvoří umělecká díla pro výstavy a pracují na tanečních a divadelních představeních. Je důležité zmínit, že pro komplexní chod školy je vhodná mezioborová spolupráce.

1.6 Dokumenty v základním uměleckém vzdělávání

Každá základní umělecká škola si vede svoji dokumentaci, kam patří například třídní knihy, kmenový výkaz, výkaz žáků a vyučovacích hodin, katalog o průběhu studia, katalog nastudovaných skladeb, rozvrh hodin podle žáků a vyučovaných předmětů, přihláška do ZUŠ, protokol o přijímání žáků a komisionálních zkouškách, kniha záznamů pedagogických rad, kniha úrazů, protokoly a záznamy o provedených kontrolách, kronika školy, personální evidence, jednací protokol, hospodářská evidence související s provozem, zřizovací listina, vnitřní směrnice k ochraně majetku, k vedení účetnictví, k realizaci doplňkových činností, o cestovním ad.

Je zde také zařazen *Organizační řád školy*, ve kterém je uveden provoz a vnitřní režim školy. Zde je uvedena organizace výuky, která se řídí zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) – § 30 a vyhláškou č. 71/2005 Sb., o základním uměleckém vzdělávání.

Dalším dokumentem je *Školní řád*, jehož smyslem je vytvoření příznivých podmínek pro výuku a pro plné využití vyučovací doby tak, aby žák dosáhl maxima odborné činnosti.

Žáci jsou seznámeni s aktuálním školním řádem při výuce hlavního předmětu na začátku nového školního roku. Ustanovení tohoto dokumentu se vztahují na výuku, která se uskutečňuje na všech místech poskytování vzdělávání.

Stěžejními dokumenty uměleckého vzdělávání jsou *Rámcový vzdělávací program* a *Školní vzdělávací program*.

1.6.1 Kurikulární dokumenty v základním uměleckém vzdělávání

Ve vazbě na evropskou dimenzi ve vzdělávání je zaveden systém kurikulárních dokumentů, které jsou tvořeny na státní a školní úrovni. Státní úroveň těchto dokumentů představují Národní program vzdělávání a rámcové vzdělávací programy. Na základě RVP si každá škola vytváří vlastní *Školní vzdělávací program*. (*Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání*)

Rámcový vzdělávací program

„Principy, na nichž je Rámcový vzdělávací program založen jsou například liberalizace vzdělávacího procesu, profesní odpovědnosti učitelů a zavádění nových forem a metod do výuky, zdůraznění směřování žáka k osvojení si klíčových kompetencí a udržování a rozvíjení kulturních tradic.“ (*Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*, 2010, s. 10).

Mezi další principy je možné zařadit závazné součásti základního vzdělávání, průřezová témata s výrazně formativními funkcemi, a také umožňuje modifikaci vzdělávacího obsahu pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. (Jeřábek a Tupý, 2006)

Školní vzdělávací program

Tento kurikulární dokument je tvořen pedagogickými pracovníky každé školy. Je schvalován a vydáván ředitelem umělecké instituce a je veřejně přístupný.

Stanovuje zejména konkrétní cíle vzdělávání, délku, formy, obsah a časový plán vzdělávání, podmínky přijímání uchazečů, průběh a ukončení vzdělávání. Dále stanovuje popis materiálních, personálních a ekonomických podmínek a podmínek pro bezpečnost práce a ochrany zdraví. (*Rámcové vzdělávací programy*, c2011–2021)

Školní vzdělávací program má závazné části, které vycházejí z RVP, jimiž jsou: identifikační údaje, charakteristika školy, charakteristika ŠVP, učební plány, učební osnovy a hodnocení žáků a autoevaluace školy. (Dostál, 2011)

2 SPOLEČNOST BĚHEM PANDEMIE COVIDU-19

Konec roku 2019 přinesl první případy pacientů s nákazou nového typu koronaviru SARS-CoV-19, kteří se vyskytli v čínském městě Wu-chanu. V České republice se první případy objevily na jaře roku 2020. Pandemie nemoci Covid-19 v průběhu roku 2020 zasáhla takřka celý svět a v době vzniku této bakalářské práce stále ještě pokračuje.

Pandemie přichází v době, kdy se neustále prohlubují nerovnosti v důsledku nefunkčního ekonomického systému a zrychluje se devastace životního prostředí. Dnes zatím nikdo není schopen odhadnout, jak dramatické budou dlouhodobé následky souběhu těchto krizových jevů a jak si s nimi vlády a společnosti na národní a mezinárodní úrovni poradí. (*Krise a příležitosti: ekonomické a sociální dopady epidemie Covid-19*, 2020)

Šíření pandemie koronaviru vedlo k dramatickým ztrátám na lidských životech po celém světě a představuje bezprecedentní výzvu pro nás všechny. Hospodářské, ekonomické a sociální narušení běžného života je zničující. (*Impact of COVID-19 on people's livelihoods, their health and our food systems*, c2021)

Bez nutných sociálně-ekonomických reakcí bude globální utrpení eskalovat a ohrožovat živobytí nadcházejících generací. Další vývoj a dopad této krize je v dlouhodobém časovém horizontu ovlivněn tím, jak země nadále rozhodují o jejich dalším vývoji. (*COVID-19: Socio-economic impact*, c2021)

Vývoj pandemie Covid-19 výrazně ovlivnil způsob vzdělávání po celém světě. V České republice při snaze zmírnit šíření koronaviru vláda přistoupila k mimořádným opatřením, mezi které patřilo plošné uzavření škol. Toto rozhodnutí vyšlo v platnost dne 11. 3. 2020, kdy byla zakázána osobní přítomnost žáků a studentů ve všech typech školských zařízení. Školy se tak musely ze dne na den vypořádat s novou výzvou, která přesunula podobu prezenční formy vzdělávání do té virtuální.

2.1 Terminologické zakotvení pojmu distanční vzdělávání

Výuku na dálku, která probíhá ve virtuálním, online prostředí je možné definovat různými způsoby. Erudovaní autoři popisují distanční vzdělávání formou různých vymezení a definic.

Distanční vzdělávání je dle Zlámalové (2008) multimediální forma řízeného samostatného studia, které je koordinováno vzdělávací institucí, kdy jsou vyučující fyzicky odděleni od vzdělávaných.

S distanční formou studia se setkáváme převážně na státních, či soukromých vzdělávacích institucích. Jedním z cílů distančního vzdělávání je překonání určité vzdálenosti a bariér, které znemožňují zájemci absolvovat vybraný vzdělávací program. (Rohlíková a Vejvodová, 2012, s. 151–154)

Distanční edukační forma vzdělávání zaznamenává odklon od tradičního transmisivního pojetí výuky, kdy je vzdělávání chápáno jako předávání hotových obsahů učitele ke studentům. Do výuky je zařazen konstruktivistický přístup, ve kterém hrají podstatnou roli nová paradigmat. (Carliner a Shank, 2016)

Komunikace mezi studentem a tutorem probíhá nejčastěji elektronicky. Základními principy distanční výuky jsou samostatná práce ze strany studenta a jistého usměrňování ze strany učitele. Pro úspěšnou realizaci distanční výuky je důležité vytvořit kvalitní studijní opory a dostačující organizační a technické zázemí. (Průcha a Veteška, 2014)

Dle Průchy (2003) je tento systém použitelný pro všechny druhy vzdělávání, od krátkých kurzů až po graduální studijní programy a jeho účastníkem může být každý člověk, pokud má vlastní zodpovědnost za vzdělávací postup a je schopen samostatně studovat.

Mezi tradiční výukou ve škole za přítomnosti žáků a online distančním vzděláváním je diametrální rozdíl. Distanční výuka představuje velké množství úkolů a výzev, které se snaží všechny zúčastněné strany překonat. Prostor pro uskutečnění výuky, který nabízí klasická třída, je tak nutno transformovat do virtuální verze, aby byla nadále možná společná interakce. Pro každého pedagoga je jeho učební styl specifický a distanční výuka je pro něj novou cestou. (Cheng, 2020)

2.2 Digitální technologie v základním uměleckém vzdělávání

V době koronavirové krize se zapojení digitálních technologií ve vyučování stalo celosvětově velmi aktuálním a nezbytný prostředkem v komunikaci s žáky a jejich rodiči. Vzdělávací instituce musely najít alternativní způsoby pro vzdělávání žáků, které by efektivně nahradily pravidelnou prezenční výuku ve školských zařízeních.

Nové technologie bezpochyby ovlivňují všechny oblasti života. Pro úspěšné fungování nejen ve školství, ale také ve společnosti je důležité si nové znalosti osvojovat a využívat je kreativně a efektivně. (Sudický, 2011, s. 71–76)

V dubnu roku 2020 bylo ve 194 zemích ochuzeno o tradiční výuku přibližně 1,6 miliardy studentů, což celosvětově představuje asi 90 % z celkového počtu zapsaných žáků. (*Education: From disruption to recovery*, c2019)

„Informační a komunikační technologie se skládají z technologií a nástrojů, které lidé používají ke sdílení, distribuci a sběru informací a ke komunikaci mezi sebou prostřednictvím počítačů nebo počítačových sítí.“ (Doleželová a Sokačová, 2007).

Pokud není škola řádně připravena na rovnoměrnou implementaci vzdělávacích technologií do výuky, hrozí riziko kolapsu a jistého neúspěchu. (Brdička, 2010)

Usnesením vlády České republiky č. 927/2014 byl schválen dokument, který se nazývá Strategie digitálního vzdělávání do roku 2020. Podle tohoto dokumentu je zřejmé, že české školství prochází technologickou transformací. A to zejména při vytváření vhodných podmínek a nastavení procesů, které mají vést k cílům, metodám a formám vzdělávání propojených díky digitálním technologiím. Ve Strategii digitálního vzdělávání jsou uvedeny tyto základní priority: snížení nerovnosti ve vzdělání, podpora kvalitní výuky a učitelů a odpovědné efektivní řízení vzdělávacího programu. (*Strategie digitálního vzdělávání do roku 2020*, c2013–2021)

Aktivity kompetence pracovní komunikace v praxi:

„Používání digitálních technologií k tomu, aby žáci (a rodiče) měli k dispozici potřebné vzdělávací zdroje a informace, pro oznamování organizačních postupů (např. pravidla, schůzky, události) žákům a rodičům.“ (Kompetence)

„Používání digitálních technologií ke komunikaci s cílem informovat žáky a rodiče individuálně, pro komunikaci s kolegy a třetími stranami relevantními pro vzdělávací aktivity.“ (Kompetence)

„Přispívání k obsahu, který má být prezentován prostřednictvím webové stránky organizace nebo v rámci virtuálního vzdělávacího zdroje.“ (Kompetence)

Dle dokumentu Strategie vzdělávací politiky 2030+ je budoucím cílem modernizovat vzdělávací systém Česka. Tato modernizace zasáhne oblasti regionálního školství, zájmového a neformálního vzdělávání a celoživotního učení.

„Posílíme vzdělávací systém, aby byl schopen vyrovnat se s vnějšími změnami a flexibilně reagovat na měnící se vzdělávací potřeby žáků. Systém bude využívat moderní technologie pro dosažení nově stanovených cílů vzdělávání. Umožní žákům osvojit si kompetence, tedy

znalosti a postoje v jejich provázanosti a komplexnosti“ (Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+, 2020, s. 17).

3 VLIV PANDEMIE COVIDU-19 NA ZÁKLADNÍ UMĚLECKÉ VZDĚLÁVÁNÍ

Následujícím textu je zaměřen na následky spojené s opatřeními, které omezily na jaře roku 2020 tradiční výuku v českém školství. Základní umělecké školy se tak musely přizpůsobit stejně jako jiná školská zařízení novým podmínkám pro zachování chodu školy. Měsíce březen a duben roku 2020 se tak nesly ve znamení výuky online. V první řadě je třeba uvést, že první zpráva, kterou měly základní umělecké školy k dispozici, byla ta z Krajské hygienické stanice ve Zlíně.

Hygienická stanice vyzvala s platností od 5. března 2020 všechna zařízení a provozovny pro výchovu a vzdělávání na území Zlínského kraje o nutnosti nepřijímat do kolektivů děti, žáky a studenty škol přijíždějící z regionů s výskytem onemocnění Covid-19. Ředitelé základních uměleckých škol byli vyzváni, aby ponechaly své studenty v režimu domácí výuky po dobu 14 dnů. (*Výzva Krajské hygienické stanice Zlínského kraje k epidemiologické situaci, c2020*)

V další návaznosti na vzniklou situaci vláda v souladu s čl. 5 a 6 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, vyhlásila 12. března 2020 nouzový stav na dobu 30 dnů. (*Informace k vyhlášení nouzového stavu v ČR, c2013–2021*)

Nouzový stav a situace, která postihla základní umělecké školy, zakázala osobní přítomnost žáků ve výuce a přiměla pedagogy využívat distanční formu vzdělávání. Pedagogové se snažili výuku zajišťovat v plném rozsahu a do výuky implementovat nové výukové metody a materiály.

Přední americký odborník na praktické využití vzdělávacích technologií John Spencer, který se zabývá online výukou, uvádí, že online výuka nemá znamenat pouhé přenášení informací od pedagogů směrem k žákům. V první řadě by měl pedagog využívat potenciál moderních online technologií, dále by měl do svých hodin zařazovat originální obsah, jako je blog, podcast, audio či video. (*7 tipů pro online výuku Johna Spencera*)

Nové trendy vedou k nutnosti transformovat vzdělávací prostředí, vzdělávací obsahy a zejména způsoby jejich předávání. (*Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+, 2020*)

3.1 Realizace distanční výuky na základních uměleckých školách

Distanční způsob vzdělávání lze využít k vytvoření nového prostoru žákům, ve kterém nebudou pokračovat v klasické přípravě, učení, nácviku, či plnění úkolů, ale budou zde moci reflektovat svůj vztah k umělecké činnosti.

V individuální výuce pedagogové využívali dva typy výuky. Prvním z nich byla synchronní forma za použití videohovorů přes aplikace Messenger, WhatsApp, FaceTime, Instagram nebo Skype. Mnoho škol zareagovalo včas na zajištění výuky hromadných předmětů a v komunikaci s žáky svižně přešly na platformu Google Meet, nebo Microsoft Teams. Dle Průchy (2009) synchronní výuka vyžaduje nepřetržité spojení se sítí a je založena na komunikaci mezi aktéry v reálném čase.

Opakem výše zmíněné formy výuky je asynchronní forma vzdělávání, kdy si žáci sami zvolí čas pro splnění úkolů zadaných pedagogem a neschází se společně v době klasické výuky. (Čapek, 2015)

Zde učitelé na základních uměleckých školách pracovali s audionahrávkami a videonahrávkami žáků, nebo vypracovanými úkoly a projekty.

„Pokud jsou splněny podmínky dle § 184 a školského zákona, ZUŠ zahájí přechod na vzdělávání distančním způsobem a informuje o tom zákonné zástupce žáků. Vzdělávání distančním způsobem je pro žáky dobrovolné.“ (Metodické doporučení pro vzdělávání distančním způsobem, 2020, s. 13)

S ohledem na docházku žáků byla tato nová situace méně zvladatelná, zejména pro učitele hromadných předmětů, jako jsou taneční, výtvarný nebo literárně-dramatický obor. Individuální předměty, jako jsou hra na nástroj nebo zpěv byly značně lépe časově zvládatelné a pedagog měl možnost snadnější komunikace s každým žákem. U hromadných předmětů se promítla nižší docházka žáků. Mnohé školy zareagovaly na absenci koncertů, výstav a představení podobně jako ostatní instituce a začaly svá vystoupení streamovat online.

Asociace základních uměleckých škol České republiky vydala 16. 3. 2020 *Zásobník distančních aktivit a zdrojů pro žáky ZUŠ*. Tento dokument vychází z faktu, že i distanční výuka má smysl, je reálná a tvoří pro žáky určitou přidanou hodnotu.

„Distanční výuka zasahuje do oblasti, nebo činnosti, na které není v běžné výuce příliš času a vytváří alternativní potenciál do budoucna.“ (Zásobník distančních aktivit a zdrojů pro žáky ZUŠ, 2020)

3.1.1 Distanční výuka v hudebním oboru

Hudební činnost je zprostředkována nervovou soustavou, v mechanismech její regulace mají důležitou úlohu emoce, hudební potřeby jedince a motivy, které jsou spojeny s osobními nebo společensky významnými cíli. (Sedlák a Váňová, 2013)

Pedagogové hudebního oboru komunikovali se svými žáky konverzační formou. Konzultovali s nimi jejich pokroky v zadaných skladbách a interaktivně s nimi pracovali. Do výuky zapojovali více faktorů, jako jsou žákova hra na nástroj, ukázka učitele, zpětná vazba a reflexe pedagoga a sebereflexe žáka. Dále zasílali studentům hudební podklady, konkrétně doprovody pro sólovou hru, sólový a sborový zpěv. Mnoho z pedagogů využívalo zasílání krátkých nahrávek žákem interpretovaných skladeb mimo klasickou výuku pro prohloubení práce na zadané látce. Pedagogům hudebních nauk doporučila zasílání pracovních listů a poslechových úkolů. Pro výuku komorní, sborové či orchestrální hry bylo vhodné zasílat žákem hrané a studované party a bylo žádoucí případně poslat ostatní hlasy a party dalších hráčů pro lepší sebranost. Pedagogové zapojovali do své výuky platformu YouTube, kde poslouchali studované skladby v originálním podání světových interpretů.

Zapojila se asociace základních uměleckých škol a pedagogům hudebních oborů doporučovala konkrétní webové stránky a aplikace. (*Metodické doporučení pro vzdělávání distančním způsobem*, 2020)

3.1.2 Distanční výuka ve výtvarném oboru

Výtvarná tvorba je pro děti oblíbenou a zajímavou činností, kdy se ve svém uměleckém vyjadřování inspirojí svými vlastními prožitky. Při tvoření nepojmenováváme postup, který je správný, nebo špatný. (Vondrová, 2011)

„Výuka podporuje plný vývoj žáka již od spontánního projevu a hravé experimentace k promyšlené tvorbě odpovídající věku dítěte a jeho výtvarným schopnostem. S žákem společně diskutujeme o prožitcích z navštívených, kulturních akcí a snažíme se, aby sami sebe vnímali jako součást kulturního a veřejného života.“ (Školní vzdělávací program: „Umění učí lidi slyšet a vidět“, 2020, s. 112)

Výtvarný obor je jedním ze tří oborů vyučovaných na základní umělecké škole, který je skupinového charakteru. Než školy zahájily kolektivní výuku přes platformy, jako jsou Google Meet, nebo Microsoft Teams, pedagogové zřizovali pro své žáky například webové stránky, kde jim zadávali náměty a nová témata k tvorbě. Nabízeli jim také individuální online konzultace jako zpětnou vazbu. Komunikaci mezi sebou si zvolili individuálně, pedagog každému žákovi nabízel hodnocení jeho výtvarné formy na platformách jako Skype, WhatsApp, Messenger nebo e-mail. Zásílali jim inspirativní odkazy na weby s tematikou různých škál výtvarného umění, jako jsou architektura, historie umění nebo design. Učitelé motivovali své žáky ke kreativitě, snažili se je zapojit do dění v běžném životě, které je mělo inspirovat k umělecké tvořivosti. Česká televize například vytvořila pořad Průvodce výtvarným uměním, kde žáci mohli čerpat nové informace. (*Průvodce výtvarným územím*, c1996–2021)

3.1.3 Distanční výuka v tanečním oboru

„Tanec je fenomén kulturní, umělecký, antropologický, zjemňující, obohacující a povznášející lidskou duši i komunikaci. Má dar redukovat úzkost a pomáhá překonat to, co nejde překonat jinak.“ (Dosedlová, 2012)

Na uměleckých školách je skupinová výuka charakteristická také pro taneční obor. Pedagogové komunikovali se svými žáky podobně jako ti z výtvarného oboru. Setkáváme se zde s prvními facebookovými skupinami, které pedagogové vytvářeli pro rychlou a efektivní komunikaci. Zadávali žákům pohybová cvičení, podporovali je a reflektovali v nich vlastní taneční kompozice, taneční choreografie na danou hudbu, formulace vlastních postojů a názorů na prováděný pohyb. Zadávali jim také nové aktivity, jimiž byla například výroba tanečních rekvizit a doplňků oblečení. Dále zasílali odkazy k samostudiu, například o stavbě lidského těla, kompenzačních cvičeních nebo zákonitosti pohybu.

Dle Adamcové a Šerákové (2014) je výhodou tance to, že se do této pohybové aktivity může zapojit kdokoli.

3.1.4 Distanční výuka v literárně-dramatickém oboru

„Drama dovoluje stát se někým jiným v určité situaci a okolnostech, přijmout jeho roli, představit si, jak se člověk s tím či oním charakterem, v té či oné sociální roli cítí, jak myslí, jak a proč se rozhoduje a jak v důsledku toho jedná.“ (Machková, 2018, s. 122)

Dalším skupinovým oborem vyučovaným na základní umělecké škole je literárně-dramatický obor. Z důvodu, že tento obor je kolektivního charakteru, tak obdobně jako pedagogové tanečního a výtvarného oboru komunikovali pedagogové s žáky individuálně. Pedagogové zadávali žákům hlasová cvičení, doporučovali jim zadání k četbě a interpretaci poezie, prózy a monologu. Zasílali žákům odkazy pro zhlédnutí divadelních představení, filmů, divadelních scének nebo poslech audio knih. Pedagogové své žáky také motivovali k vlastnímu námětu, k improvizaci nebo formulování vlastního názoru.

Talent herecký, režisérský či dramaturgický se u žáků odvíjí od intenzity zájmu o dramatické aktivity a získávání vědomostí o nich. (Machková, 2007)

3.2 Hodnocení žáků základních uměleckých škol v době pandemie

Pravidla pro hodnocení a klasifikaci žáka se řídí vyhláškou č. 71/2005 Sb., o základním uměleckém vzdělávání v platném znění a školním vzdělávacím programem. Postup při hodnocení a klasifikaci žáků uvádí po pedagogické a didaktické stránce požadavky na vědomosti, dovednosti a návyky pro klasifikační stupně hodnocení. Je hodnocen žákův zodpovědný přístup, pravidelná domácí příprava, projevování vlastního zájmu o studovaný obor, žákova snaha a jeho přínos v kolektivní práci, schopnost sebereflexe a jeho rozvoj v rámci osobních možností a talentových předpokladů. Prospěch žáka v jednotlivých vyučovacích předmětech je klasifikován stupni výborný, chvalitebný, uspokojivý a neuspokojivý. Na konci prvního a druhého pololetí je žák hodnocen stupni prospěl(a) s vyznamenáním, prospěl(a), nebo neprospěl(a). V prvním pololetí se vydává *Výpis vysvědčení* a na konci druhého pololetí *Vysvědčení*. (Vyhláška č. 71/2005 Sb., o základním uměleckém vzdělávání, ve znění vyhlášky č. 197/2016 Sb.)

Hodnocení znalostí a dovedností žáků v této nelehké době může být ve vzdělávacích aktivitách přínosem, ale také nevýhodou. Stávající strategie hodnocení je možné díky digitálním technologiím více zdokonalit.

Z důvodu nezvyklého průběhu výuky ve školním roce 2019/2020 vydalo Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy pro pedagogy metodiku k hodnocení, kde jim doporučuje možné postupy při hodnocení. Pedagogové by měli oceňovat nejenom běžné školní aktivity, ale také zapojování žáků při distanční výuce, jejich přizpůsobení digitálním kompetencím nebo vzájemnou spolupráci v třídním kolektivu. (*Metodické doporučení pro vzdělávání distančním způsobem*, 2020)

3.3 Provoz základních uměleckých škol při návratu žáků

K obnovení výuky na základních uměleckých školách došlo 11. května 2020 v souladu s usnesením vlády č. 491 ze dne 30. dubna 2020. Pohyb žáků v základní umělecké škole se řídil principy jako umožnění vstupu pouze žákům, nikoliv doprovázejícím osobám, nutnost nošení roušek všemi žáky i zaměstnanci školy nebo vymezení prostor, ve kterých se mohou žáci pohybovat. V budově školy byl pohyb na chodbách, návštěva toalet, společných a venkovních prostor organizovány tak, aby byly minimalizovány kontakty. Při přesunech bylo doporučeno dodržovat rozestupy 2 metry. Další z doporučených hygienických zásad bylo časté větrání a zajištění dostatečných dezinfekčních prostředků v každé učebně a na chodbách. Důležitou součástí byla také dezinfekce povrchů a užívaných předmětů.

Individuální výuka byla od poloviny května obnovena a při hromadné výuce byl počet žáků v učebně omezen na 15. Nutností pro první návštěvu školských zařízení bylo také čestné prohlášení, kde účastníci vzdělávání uváděli, že u nich neexistují příznaky virového infekčního onemocnění. (*Ochrana zdraví a provoz základních uměleckých škol v období do konce školního roku 2019/2020, 2020*)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

V praktické části bakalářské práce budou prezentovány metodologické náležitosti výzkumného šetření, jednotlivé cíle výzkumu, výzkumné otázky, jež budou pomocí výzkumu zodpovězeny a hypotézy, které budou verifikovány. Bude charakterizován výzkumný vzorek a také budou představeny vybrané kvantitativní výzkumné metody.

Ve výzkumné části bakalářské práce jsou zkoumány postoje pedagogů základních uměleckých škol, kteří se při první vlně koronavirové krize vypořádávali s distanční formou výuky. Ta vyšla v platnost na základě mimořádného opatření a rozhodnutí vlády ze dne 12. 3. 2020, kdy bylo žákům a studentům základních uměleckých škol zakázáno vstoupit do vzdělávací instituce. Tato bakalářská práce má za cíl zjistit z reflexí pedagogů základních uměleckých škol, zda došlo k rozvoji jejich kompetencí a popsat, jaký má koronavirová situace dopad na výuku studentů. Je zde zaměřena zejména na problematiku přizpůsobení se a přesunu veškeré kontaktní výuky do podoby výuky na dálku. Dle aktuálního vývoje opakujících se vln pandemie Covidu-19 je zřejmé, že pedagogové nejenom základních uměleckých škol budou pracovat i v dalších letech s novými prvky online výuky. Z výzkumného úhlu pohledu je nutno se touto problematikou zabývat z důvodu, že došlo ke znatelné změně obsahu a formy vzdělávání v základních uměleckých školách. Dopad této nové výukové metody má vliv jak na studenty, tak jejich vyučující. Nálezy výzkumného šetření mohou sloužit pedagogům základních uměleckých škol jako zpětná vazba. Tyto výsledky mohou být užitečné také pro pedagogy konzervatoří, uměleckých akademií nebo pro širokou odbornou i laickou veřejnost.

5 DESIGN VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Empirická část bakalářské práce vychází zejména z publikace M. Chrásky *Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu*. Dále se také opírá o publikaci *Kvantitativní design v pedagogických výzkumech začínajících akademických pracovníků* autorů Miroslava Chrásky a Ilony Kočvarové.

5.1 Výzkumné cíle

Cílem této bakalářské práce je zanalyzovat digitální vzdělávací zdroje využívané pedagogy základních uměleckých škol v době první vlny koronavirové krize na jaře roku 2020. Dále je žádoucí zaměřit se na to, jak intenzivně učitelé pracovali a jak se z jejich pohledu změnila informační a digitální gramotnost žáků i jich samotných. Je třeba také vyzkoumat, jak byla realizována komunikace mezi aktéry vzdělávacího procesu během distanční výuky. Dalším tématem bude názor pedagogů na změnu v přípravě žáků do výuky a také spolupráci rodičů při vzájemné komunikaci. Dále má tato bakalářská práce za cíl zjistit, jaké edukační a didaktické materiály během distanční výuky pedagogové využívali a zdali změnili obsah probírané látky s ohledem na online výuku. Předmětem výzkumu bude také otázka motivace učitelů v této nelehké době.

5.2 Výzkumný problém a výzkumné otázky

Před provedením výzkumu byl stanoven tento výzkumný problém:

Názory pedagogů na distanční výuku v době první vlny koronavirové krize.

Pro naplnění výzkumného cíle byla stanovena hlavní výzkumná otázka a čtyři vedlejší výzkumné otázky.

Hlavní výzkumná otázka:

HVO: Které digitální vzdělávací zdroje využívali pedagogové při distančním vzděláváním v době jarní koronavirové krize?

Vedlejší výzkumné otázky:

VO1: Jak hodnotí pedagogové distanční formu vzdělávání?

VO2: Jak pedagogové hodnotí komunikaci rodičů a žáků v dálkové formě vzdělávání?

VO3: Jaké online výukové materiály používali dotazovaní pedagogové při distanční výuce?

5.3 Výzkumný soubor

Pro realizaci výzkumného šetření byli zvoleni jako výzkumný soubor pedagogové základních uměleckých škol. Jako způsob výběru výzkumného souboru byl zvolen stratifikovaný náhodný výběr, který dle Chrásky (2016) spočívá ve vytvoření skupiny, do které jsou řazeni jedinci s vlastnostmi, které jsou požadovány. Byly osloveny tři základní umělecké školy ve Zlínském kraji, konkrétně se jedná o Základní uměleckou školu Zlín-Štefánikova, Základní uměleckou školu Zlín-Malenovice a Základní uměleckou školu Uherské Hradiště. Náhodný výběr byl zvolen z důvodu každodenního setkávání s kolegy ve školském zařízení, které autorka této práce osobně zná. Velkou roli při sběru dat hrála ochota pedagogů vyplnit dotazníkové šetření.

Pro účely praktické části bakalářské práce bylo realizováno výzkumné šetření, kdy bylo osloveno pomocí anonymního dotazníku 110 respondentů z řad pedagogů výše zmíněných základních uměleckých škol, kteří vyučují hudební, výtvarný, literárně-dramatický a taneční obor. Konkrétně zde odpovídalo 76 žen a 34 mužů ve věkovém rozmezí 18–80 let s pedagogickou praxí v rozmezí méně než 3 a více než 25 let.

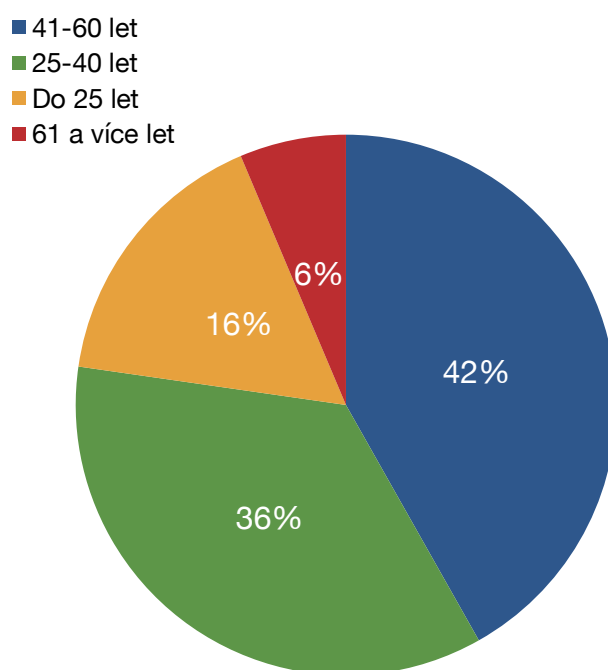
5.4 Technika sběru dat

Tento výzkum byl proveden ve kvantitativním pojetí, pro sběr dat byla zvolena explorativní metoda, konkrétně technika dotazníkového šetření. Tento anonymní dotazník měli respondenti možnost vyplnit online formou přes portál VyplnTo.cz v měsíci lednu roku 2021. V záhlaví dotazníku bylo uvedeno, kdo výzkum provádí, co je jeho cílem a k čemu budou výsledky výzkumného šetření sloužit. Dotazník byl tvořen 35 otázkami, z nichž 27 otázek bylo uzavřených, konkrétně se jednalo o alternativy dichotomických, polytomických a komparativních otázek. Dále v dotazníku umožňovaly 4 otázky více odpovědí, jednalo se tedy o polouzavřené otázky, kde byli respondenti vyzváni k doplnění nabízených variant vlastními odpověďmi. V dotazníku byly respondentům nabídnuty 3 otevřené otázky, kdy dotazovaní odpovídali vlastními slovy, což jim dalo podnět k zamyšlení. Hlavní část dotazníku se skládala z otázek, které zjišťovaly, jaké obory pedagogové na základní umělecké škole vyučují, dále se věnovaly průběhu distanční formy výuky ze strany jak pedagogů samotných, tak vyučovaných žáků. Zjišťovaly technologické možnosti pedagogů, nové vyučovací metody a zejména přístup k žákům. Návratnost zaslaných dotazníků byla 68,5 %.

6 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

Tato část bakalářské práce se zabývá analýzou a interpretací dat. Grafy byly vytvořeny v softwarovém programu Numbers od společnosti Apple na základě dat, která vycházejí z výzkumného šetření. Pod jednotlivými grafy a tabulkami jsou interpretována získaná data deskriptivní formou.

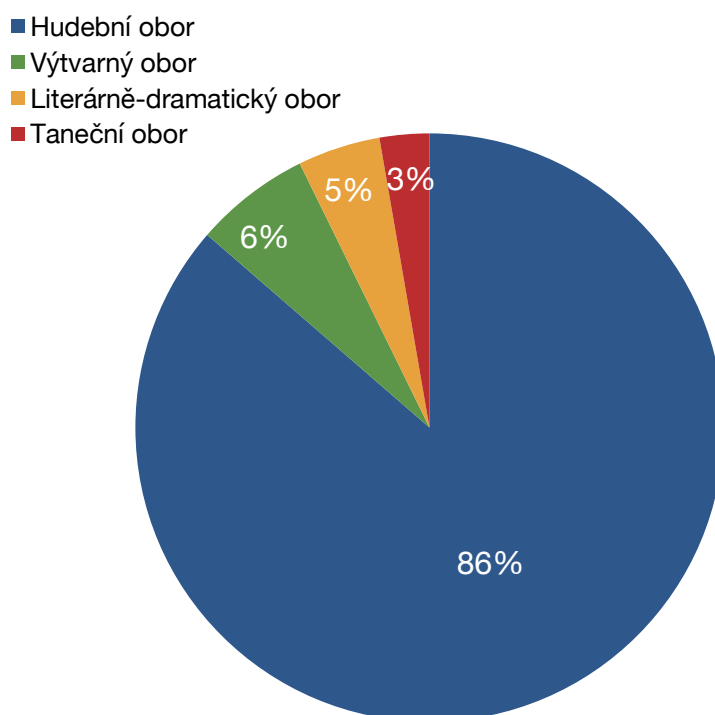
Položka č. 2: Zaznačte Váš věk.

Graf 2 Věk respondentů působících na základních uměleckých školách

Zdroj: Autorka bakalářské práce, 2021

Z odpovědí na položku č. 2 anonymního dotazníku, který byl rozeslán 110 respondentům základních uměleckých škol, lze vidět, jaký je nejčastější věk pedagogů, kteří působí na základní umělecké škole. Nejmenší počet respondentů, konkrétně 7 (6,36 %), je tak v zastoupení pedagogů ve věku 61 a více let. Věk do 25 let zastupuje 18 (16,36 %) respondentů, ve věku 25 až 40 let se nacházelo 39 (35,45 %) dotazovaných a 46 (41,82 %) pedagogů uvedlo, že jejich věk se nachází v rozmezí 41 až 61 let. Toto atypické členění pedagogického sboru ukazuje jeho různorodost.

Položka č. 3: Jaký obor na základní umělecké škole vyučujete?

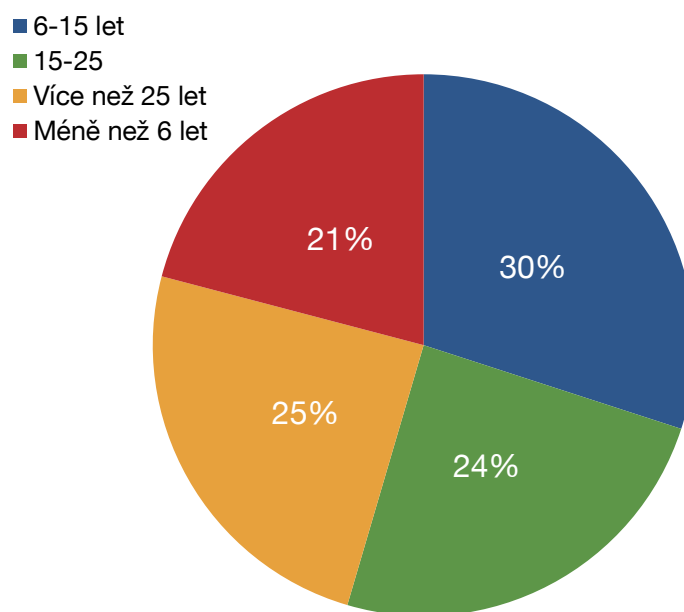
Graf 3 Poměr vyučovaných oborů na ZUŠ

Zdroj: Autorka bakalářské práce, 2021

Tento graf názorně ukazuje, že v převaze jsou pedagogové vyučující hudební obor, přesněji 95 (86,36 %). Dále 7 (6,36 %) dotázaných pedagogů vyučuje výtvarný obor, 5 (4,55 %) respondentů jsou pedagogové literárně-dramatického oboru a nejmenší zastoupení na oslovených základních uměleckých školách mají pedagogové tanečního oboru, přesněji 3 (2,73 %). Důvodem nižšího počtu pedagogů ve výtvarném, literárně-dramatickém, či tanečním oboru je fakt, že tyto obory jsou kolektivního charakteru.

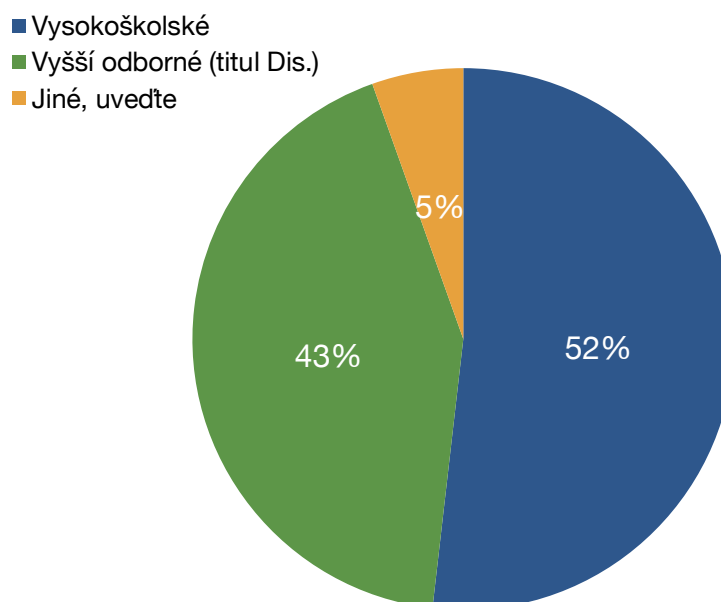
Položka č. 4: Délka Vaší pedagogické praxe.

Následující graf zobrazuje délku pedagogické praxe oslovených respondentů. Z grafu je patrné, že 33 (30 %) pedagogů působí ve školství 6-15 let, 27 (24,55 %) respondentů vyučuje na školách v rozmezí pedagogické praxe 15-25 let a shodný počet pedagogů, 27 (24,55 %) má pedagogickou praxi delší než 25 let. Nejmenší procento pedagogů, konkrétně 23 (20,91 %) dotázaných, má pedagogickou praxi kratší než 6 let.

Graf 4 Délka pedagogické praxe

Zdroj: Autorka bakalářské práce, 2021

Položka č. 5: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Graf 5 Dosažené vzdělání pedagogů

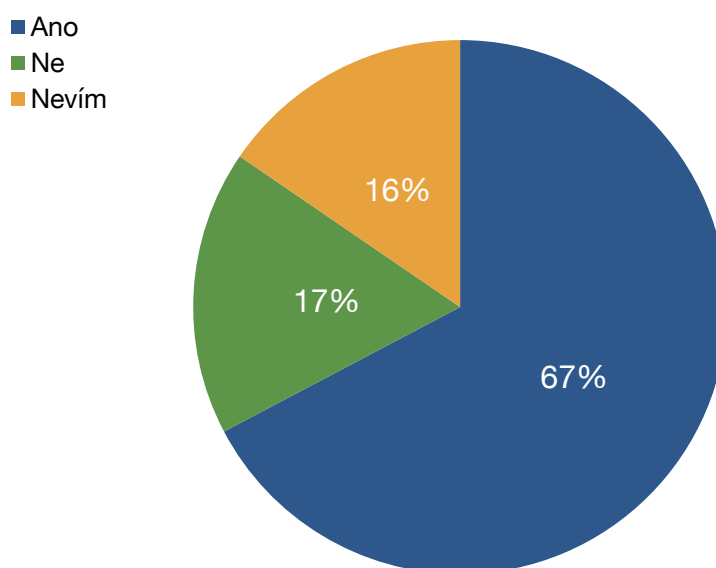
Zdroj: Autorka bakalářské práce, 2021

V tomto grafu je ukázáno, že 57 (51,82 %) pedagogů má vysokoškolské vzdělání, dále 47 (42,73 %) pedagogů pro svou odbornou činnost uvádí vyšší odborné vzdělání a 6 (5,45 %) dotázaných uvedlo, že je v pracovním poměru vedeno jako výkonný umělec. Ze zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, se zde učitelům na základních uměleckých školách vymezuje kvalifikace pro pedagogickou činnost dle § 10, kdy učitel uměleckých odborných předmětů v základní umělecké škole, střední škole nebo konzervatoři má možnost vyučovat s vystudovanou kvalifikací, kdy se dle písmena e) uvádí vyšší odborné vzdělání získané ukončením osmiletého nebo šestiletého vzdělávacího programu oboru vzdělání konzervatoře, který odpovídá charakteru vyučovaného uměleckého předmětu. Dále u toho pedagoga, který je nebo byl výkonným umělcem nebo výtvarným umělcem, může ředitel základní umělecké školy, střední školy nebo konzervatoře v odůvodněných případech písemně uznat předpoklad odborné kvalifikace učitele předmětu odpovídajícího uměleckému zaměření zaměstnance pro účely tohoto zákona na dané škole za splněný.

Položka č. 6: Bylo Vaším studijním cílem vykonávat povolání pedagoga?

Mladí studenti nastupující do prvního ročníku konzervatoře přichází studovat tuto instituci s vizí, že se stanou profesionálními umělci. Až v době studia se jim krystalizují jejich priority, snaží se poměřovat své schopnosti s jinými studenty, jsou v přímém kontaktu s profesní realitou a v této chvíli mohou uvažovat o dalších možnostech svého budoucího uplatnění. Jedna z těchto možností je působení jako pedagog na základních školách, základních uměleckých školách, gymnáziích, konzervatořích či uměleckých akademiích.

V níže uvedeném grafu lze vidět, že 74 (67,27 %) oslovených respondentů chtělo ve své dospělosti vykonávat profesi pedagoga. Dále 19 (17,27 %) pedagogů po dosaženém vzdělání nechtělo vykonávat pedagogickou činnost a 17 (15,45 %) pedagogů odpovědělo nevím, není možné tedy posoudit, zdali jejich záměrem bylo vyučovat na základní umělecké škole po dokončení studia.

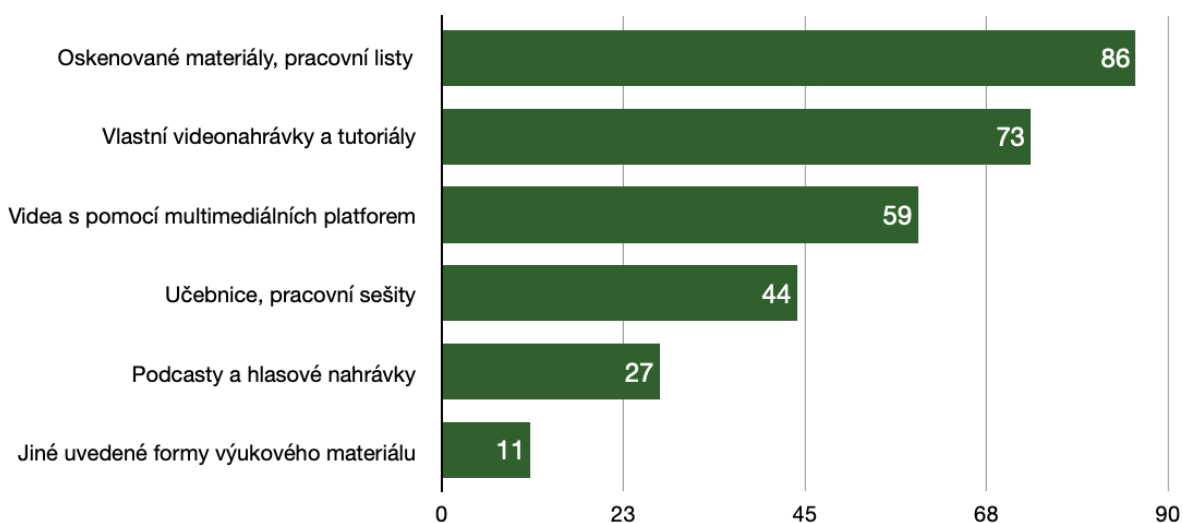

Graf 6 Zájem o pozici pedagoga po studiích

Zdroj: Autorka bakalářské práce, 2021

Položka č. 7 zjišťovala, jaké typy výukového materiálu využívali pedagogové v období první, jarní vlny koronavirové krize.

V této položce dotazníku měli respondenti více možností pro své odpovědi a také byli osloveni, aby vyplnili vlastní odpověď. Zjistili jsme, že 86 respondentů (78,18 %) využívalo pro distanční formu výuky oskenované materiály, pracovní listy z učebnic a knih, které nemají žáci zakoupeny nebo také vlastně získané materiály. Dále bylo uvedeno, že 73 oslovených respondentů (66,36 %) zaslalo žákům vlastní videonahrávky, audionahrávky a tutoriály. Videá s pomocí multimediálních platforem, jako jsou YouTube, Deezer, iTunes apod. využívalo ve výuce 59 (53,64 %) pedagogů. Podcasty a vlastní hlasové nahrávky zaslalo svým žákům 27 pedagogů (24,55 %). Jako další výukové materiály, které oslovení respondenti využívali, bylo například věnování se hudebnímu doprovodu, který zasílali žákům formou MP3 nahrávky. Asociace základních uměleckých škol vydala (*Zásobník distančních aktivit a zdrojů pro žáky ZUŠ*, 2020), ve kterém uvádí mnohé z uvedených výukových metod a materiálů. Uvedené metody se shodují s těmi, které dle výzkumného šetření pedagogové realizovali ve svých hodinách. Pedagogové literárního oboru uvedli, že se s žáky věnovali jiným uměleckým složkám divadla, jako jsou scénografie, dramaturgie, dramatizace literatury, podcastům pro Městské divadlo Zlín, školnímu občasníku *Žáci žákům*, tvůrčímu psaní a také dějinám divadla, přičemž kladli důraz na dějiny antického Řecka a Říma. Respondenti uváděli, že se kreativně podíleli na vlastních křížovkách, doplňovačkách a kvízech. Pedagogové hudebního oboru zasílali žákům vlastní notový materiál s MIDI nahrávkou, kterou vytvořili pomocí hudebního programu Sibelius.

Graf 7 Používané výukové materiály

Zdroj: Autorka bakalářské práce, 2021

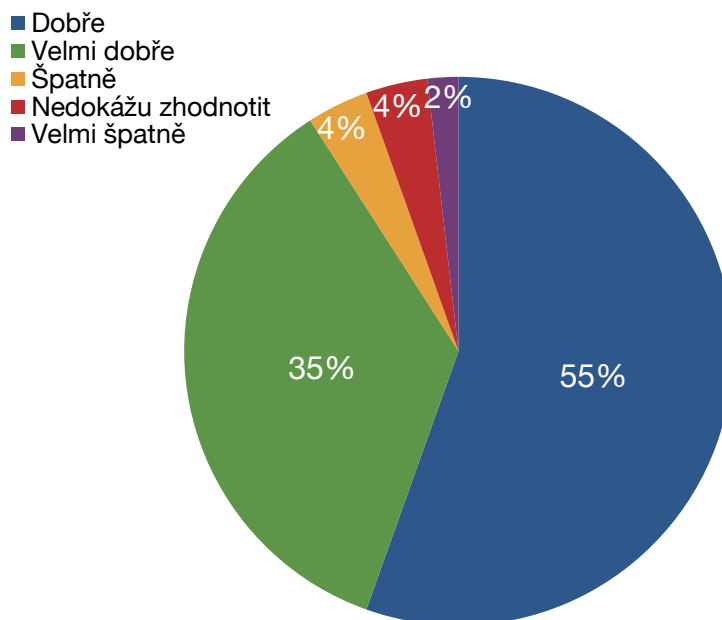
Položka č. 8: Jaké komunikační prostředky jste se svými žáky a jejich rodiči využíval/a?

V této položce dotazníku byli respondenti tázáni, jakými komunikačními prostředky se spojovali se svými žáky. Měli zde uvedeny čtyři předepsané odpovědi a také mohli dopsat svoji vlastní odpověď, přičemž této možnosti využili tři oslovení. Níže uvedená tabulka uvádí, že 84 (76,36 %) pedagogů využívalo ke spojení se svými žáky sociální média, jimiž jsou Facebook, WhatsApp, Messenger, FaceTime nebo Instagram. Dále 84 (76,36 %) respondentů vedlo videohovory přes aplikace Microsoft Teams, Skype, Google Classroom, Google Meet aj. Z rozeslaného dotazníku je patrné, že 77 (70 %) pedagogů komunikovalo s žáky a jejich rodiči e-mailovou poštou. Ve třech případech pedagogové odpověděli, že využívali kombinaci uvedených komunikačních prostředků.

Tabulka 1 Pedagogy využívané komunikační kanály

Typ komunikačních prostředků	Respondenti
Sociální média	84
Videohovory	84
E-mail	77
Telefonní hovory, sms zprávy	62

Zdroj: Autorka bakalářské práce, 2021

Položka č. 13: Jak hodnotíte komunikaci, aktivitu a zapojování žáků do online výuky?

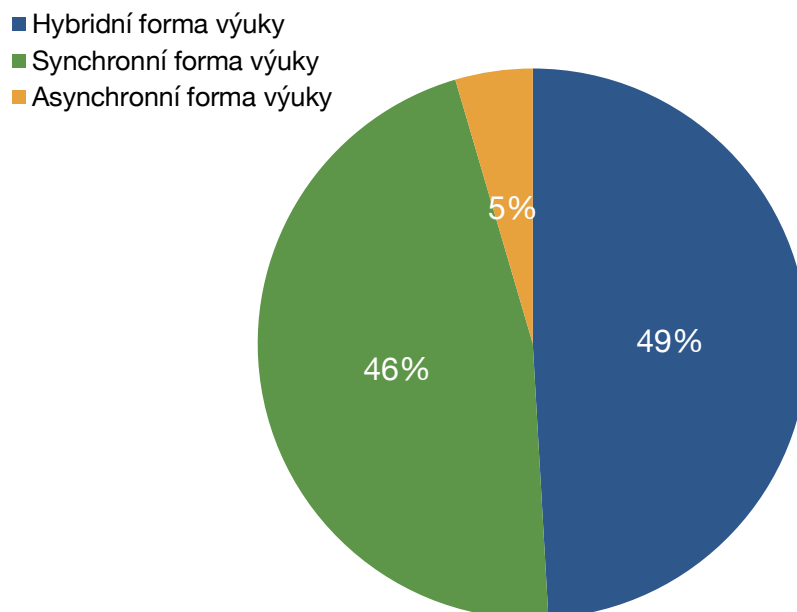
Graf 8 Postoje pedagogů s aktivitou žáků

Zdroj: Autorka bakalářské práce, 2021

Z výše uvedeného grafu je patrné, že 61 (55 %) pedagogů komunikaci a aktivitu svých žáků v online výuce hodnotí dobře, 39 (35,4 %) dotazovaných velmi dobře, 4 (3,64 %) dotazovaných špatně, rovněž 4 (3,64 %) nedokázalo situaci zhodnotit a 2 (1,82 %) z oslovených pedagogů hodnotí aktivitu dětí velmi špatně. Dle Čapka (2015) je komunikace a aktivita žáků v hodinách značně důležitými faktory. (Brdička, 2010) se s těmito názory také ztotožňuje a tvrdí, že častější zapojování všech žáků při komunikaci vede k efektivnější výuce. Z výzkumného šetření je patrné, že ve větší míře byli pedagogové spokojeni s komunikací, kterou žáci projevili ve vyučovacích hodinách.

V položce č. 18 respondenti odpověděli, jak realizovali distanční formu výuky.

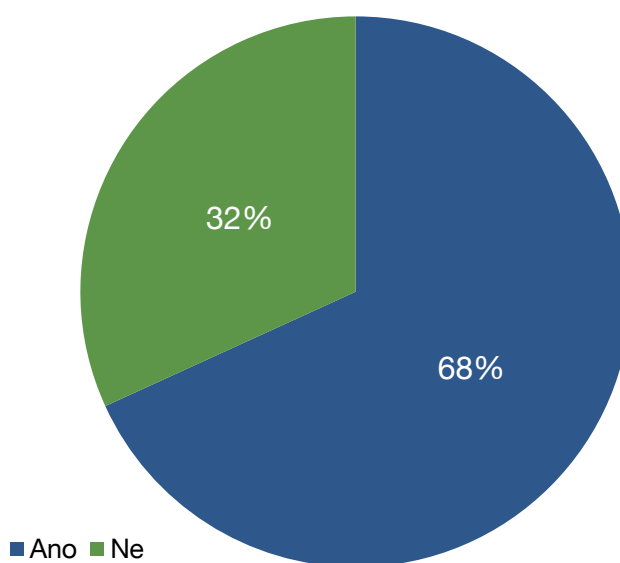
Graf 9 Realizace distanční výuky

Zdroj: Autorka bakalářské práce, 2021

Z výše znázorněného grafu bylo zjištěno, že 5 (4,55 %) oslovených respondentů vyučovalo své žáky asynchronní formu výuky, kdy je stěžejní, že studenti pracují samostatně a pedagog od nich nezískává okamžitou reakci. Tato forma výuky je realizována tak, že se žáci a učitelé nesetkávají každodenně a žáci podle své vlastní úvahy pracují na zadaných úkolech. (Šafránková, 2019) zmiňuje, že posláním pedagoga je příprava a poskytnutí materiálů a zadávání úkolů žákům, ti je zpracují v určitém časovém horizontu zadaném po vzájemné domluvě, například jednou nebo dvakrát týdně. Úkolem pedagoga je poskytovat nová zadání srozumitelnou a jasnou formou. Z grafu dále vyplývá, že 51 (46,36 %) z oslovených respondentů fungovalo se svými žáky tak, že výuka probíhala v reálném čase a pedagog při ní získával okamžitou reakci od žáků, jedná se tedy o synchronní formu výuky. Učitelé stanovují pro toto synchronní vyučování konkrétní čas, scházejí se ve stejných časech, jako by byla škola otevřená. Se svými spolužáky a vyučujícími se scházejí v kolektivní, nebo individuální výuce. V hodinách se postupuje stejným způsobem jako při prezenční formě výuky. Většina pedagogů, přesněji 54 (49,09 %), vyučovala své žáky hybridní formou výuky, tedy kombinací obou výše zmíněných výukových forem.

Níže uvedený graf zobrazuje odpovědi na **Položku č. 23**, která zněla: **Probíhala přímá výuka i v časech mimo běžný rozvrh hodin žáků?** Ukazuje, že 75 dotazovaných (68,18 %) vyučovalo své žáky v době mimo klasické vyučování, které vyplývá z rozvrhu vyučovaných hodin, a to v dopoledních časech, změněných časech odpoledních hodin nebo o víkendu a u 35 (31,82 %) dotazovaných probíhala výuka v reálných časech.

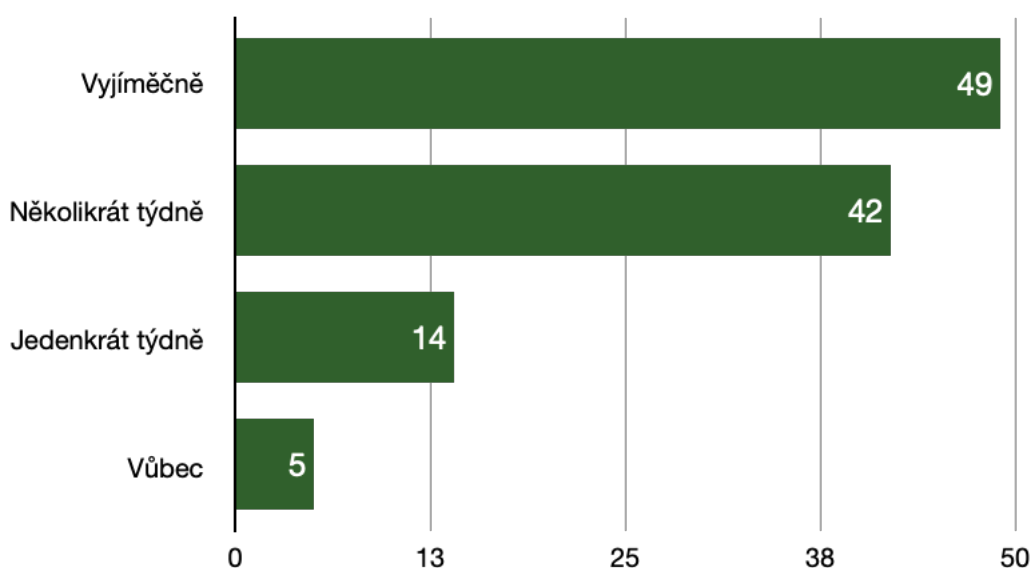

Graf 10 Průběh rozvrhu hodin žáků

Zdroj: Autorka bakalářské práce, 2021

Položka č. 24 byla zaměřena na skutečnost: Jak často jste spolupracoval/a, komunikoval/a se svými kolegy ze školského zařízení?

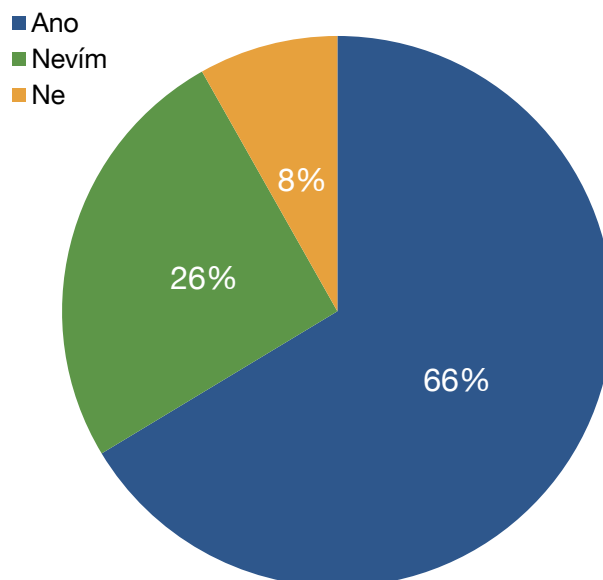
Graf 11 zachycuje odpovědi respondentů, kdy 49 oslovených respondentů (44,55 %) bylo v kontaktu s ostatními kolegy, 42 (38,18 %) respondentů komunikovalo několikrát týdně, dále 14 (12,73 %) pedagogů spolupracovalo dokonce jedenkrát denně a pouze 5 (4,55 %) oslovených respondentů vůbec nespolečně pracovalo a nekomunikovalo se svými kolegy ze zaměstnání. Z odborné práce, kterou zpracoval (Cheng, 2020) vyplývá obdobný názor, který vychází z výzkumného šetření, a to je kladení důrazu na vzájemnou spolupráci mezi pedagogy.

Graf 11 Vzájemná komunikace pedagogů mezi sebou

Zdroj: Autorka bakalářské práce, 2021

V položce č. 25 byli oslovení pedagogové tázáni: Uvítal/a byste možnost sdílení zkušeností s pedagogy z ostatních školských zařízení?

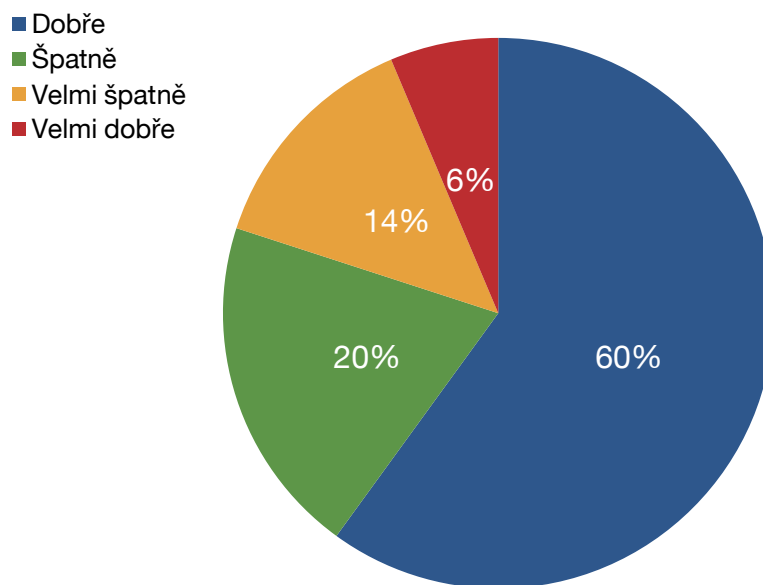

Graf 12 Možnost sdílení zkušenosti mezi pedagogy

Zdroj: Autorka bakalářské práce, 2021

Vzájemná podpora, aktivita a komunikace mezi pedagogy základních uměleckých škol směřuje k efektivnějším dopadům na výuku v novém prostředí. Sdílení znalostí z online vzdělávání, zaměřování se na nové strategie výuky, zavádění nových inovativních metod a postřehů vede k profesnímu rozvoji každého pedagoga. Z uvedeného grafu vyplývá, že 73 (66,36 %) respondentů je otevřeno sdílení mezi svými kolegy, 28 (25,45 %) dotazovaných neví, zdali by chtěli sdílet své zkušenosti s ostatními kolegy a pouze 9 (8,18 %) z nich uvedlo, že by nemělo zájem sdílet své zkušenosti s jinými kolegy. Spolupráce mezi pedagogy, náslechy hodin a následná reflexe jistě pomohou zejména začínajícím kolegům. Obdobná spolupráce může mít kladný vliv i v distanční formě výuky, kdy může být prospěšná naopak pro starší generaci pedagogů, kteří díky tomu mohou zlepšit své technické dovednosti.

V položce č. 27 byli pedagogové dotazováni, jak hodnotí kvalitu internetového připojení v průběhu online video hovorů.

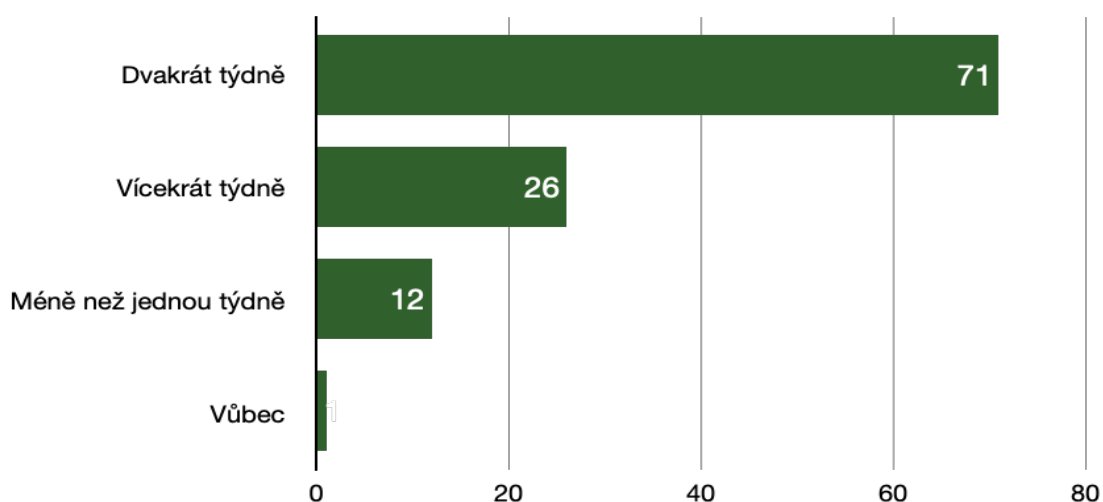
Graf 13 Kvalita internetového připojení

Zdroj: Autorka bakalářské práce, 2021

Dostatečně rychlé připojení k internetu je jedním z důležitých faktorů, které pomáhají s kvalitní online výukou. (Zlámalová, 2008) uvádí, že domácí internetové připojení se stává kritickým nástrojem, bez něhož se distanční výuka neobejde. Z grafu 12 vyplývá, že 66 (60 %) pedagogů hodnotí internetové spojení se svými studenty dobře, 22 (20 %) pedagogů špatně, dále 15 (13,64 %) odpovědělo velmi dobře a 7 (6,36 %) oslovených respondentů uvedlo, že internetové připojení bylo velmi dobré.

Další položka dotazníku č. 29 seznamuje se skutečností, jak často byli pedagogové se svými žáky v kontaktu.

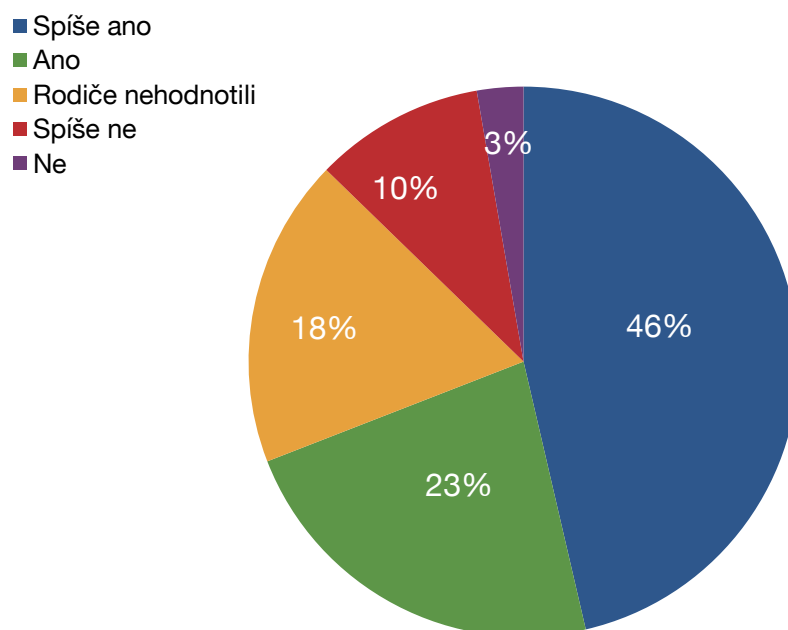
Zkoumá se zde nejenom jejich aktivita ve vyučovaných hodinách, ale také jak často svým žákům zasílali instruktážní videonahrávky, motivující hlasové záznamy nebo s nimi komunikovali nad rámec vyučovacích hodin v průběhu týdne. Z grafu č. 13 vyplývá, že 71 (64,55 %) z oslovených respondentů se věnovalo nad rámec výuky svým žákům dvakrát do týdne, 26 (23,64 %) pedagogů komunikovalo s žáky vícekrát do týdne. Dále je z níže uvedeného grafu patrné, že 12 (10,91 %) respondentů komunikovalo s žáky méně než jednou do týdne a pouze 1 (0,91 %) vyučující uvedl, že nekomunikoval se svými žáky vůbec. Tento výsledek nám dokazuje, že se pedagogové ve větší míře aktivně zapojili do komunikace s žáky, snažili se je motivovat v jejich umělecké činnosti a podporovat je v tvořivosti i několikrát do týdne, což je v situaci distančního vzdělávání náročnější než v době klasického prezenčního vyučování ve školském zařízení.

Graf 14 Aktivita pedagogů při kontaktu s žáky

Zdroj: Autorka bakalářské práce, 2021

V poslední části dotazníku jsou položky dotazníku zaměřeny na názory, vnímání, subjektivní pocity a dojmy pedagogů z distanční formy vzdělávání. Dále jsou řešeny pokládány položky s tematikou postojů, které v dané instituci zaujalo vedení k nové formě výuky v otázkách motivace a hodnocení pedagogických pracovníků.

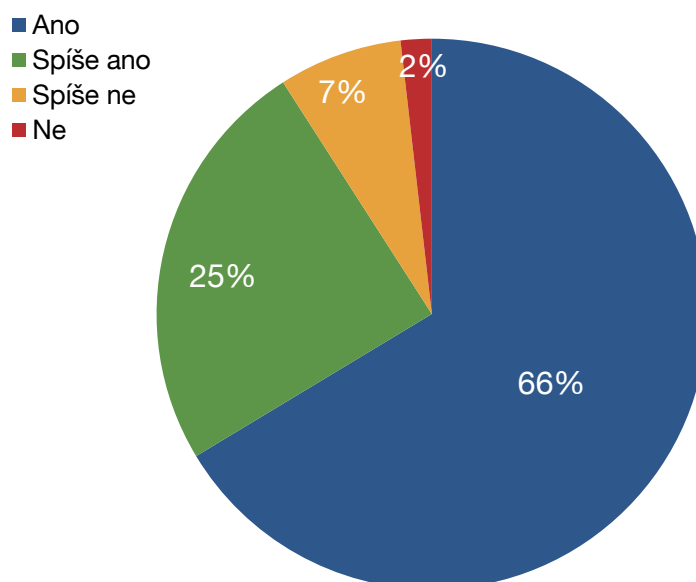
Položka č. 30: Měl/a jste kladné ohlasy od rodičů a žáků školy na distanční formu vzdělávání?

Graf 15 Zpětná vazba žáků a jejich rodičů na distanční výuku

Zdroj: Autorka bakalářské práce, 2021

Tento graf zobrazuje, jak hodnotili rodiče žáků novou, distanční formu vzdělávání svých dětí. Konkrétně byli pedagogové dotazováni, zdali měli kladné ohlasy na distanční výuku od rodičů a žáků školy. V tomto grafu je ukázáno, že 51 (46 %) oslovených pedagogů odpovědělo spíše ano, 25 (22,73 %) ano, 20 (18,18 %) dotazovaných uvedlo, že rodiče nehodnotili, 11 (10 %) pedagogů odpovědělo spíše ne a 3 (2,73 %) pedagogové uvedli, že neměli kladné ohlasy od rodičů a žáků školy na formu této výuky.

V další položce č. 31 byli respondenti tázáni: Cítíte se z online formy vzdělávání více vyčerpaný/á, než z běžné prezenční výuky?

Graf 16 Náročnost distanční výuky

Zdroj: Autorka bakalářské práce, 2021

S novou formou výuky na základních uměleckých školách je třeba brát na vědomí také psychosomatickou zátěž, stres související se změnami a emoční vyčerpání, se kterým se oslovení pedagogové mohli ve výuce setkat. (Sedlák, 2013) uvádí, že syndrom vyhoření se projevuje nejenom na fyzické, ale zejména na psychické úrovni. Dlouhodobá práce z domova, ke které se pedagogové uchýlili v době pandemie může vést k syndromu vyhoření. Ve výše uvedeném grafu 15 je možné si všimnout, že 73 (66,36 %) respondentů uvedlo, že je z online výuky vyčerpaných, dále 27 (24,55 %) respondentů uvedlo spíše ano, v otázkách únavy při distanční výuce. Dále dotazovaní respondenti uvedli, že se spíše necítí vyčerpaní 8 (7,27 %) a 2 (1,82 %) z oslovených respondentů uvedlo, že není vyčerpano z online formy vzdělávání.

Položka č. 32: Jste dostatečně verbálně a finančně odměňováni za mimořádně vykonanou práci?

V této nelehké době, kdy jsou lidé vystavováni všudypřítomné nejistotě a mají pocit odpojení od ostatních, je více než důležité se vzájemně podporovat a aktivně motivovat. Faktory, které mohou vést ke ztrátě motivace pedagogů, jsou známé jako nedostatek společenského uznání, pracovní vytížení nebo výše jejich platu. Z tohoto důvodu byla položena respondentům také otázka na jejich spokojenost s mimořádným odměňováním za vykonanou práci nad rámec jejich tradičních školních povinností. Odpověď ano uvedlo 48 (43,64 %) dotazovaných respondentů, spíše ano uvedlo 45 (40,91 %) pedagogů, odpověď spíše ne uvedlo 16 (14,55 %) dotazovaných a ne 1 (0,91 %).

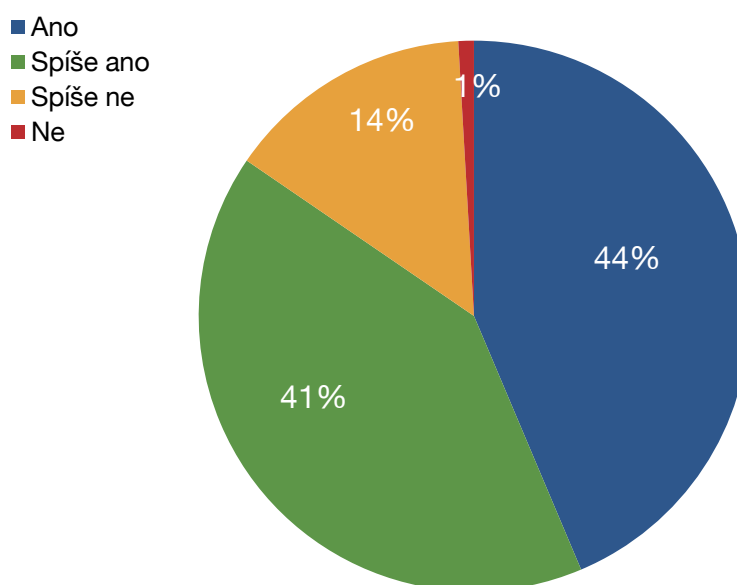
Tabulka 2 Motivace pedagogů za vykonávanou práci

Odpověď	Počet respondentů
Ano	48
Spíše ano	45
Spíše ne	16
Ne	1

Zdroj: Autorka bakalářské práce, 2021

V položce č. 35 dotazníku byl vznesen dotaz na názor pedagogů: Uvažoval/a jste v důsledku náročnosti dálkové formy distanční výuky o změně Vašeho povolání?

Níže uvedený graf zachycuje názory pedagogů a sděluje, že 81 (73,64 %) respondentů by své povolání nezměnilo, dále je uvedeno, že 22 (20 %) respondentů by své zaměstnání opustilo a 7 (6,36 %) respondentů neví, zdali by jejich nynější vykonávanou profesí změnilo.

Graf 17 Postoje ke změně povolání
Zdroj: Autorka bakalářské práce, 2021

7 SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

V následujícím textu jsou shrnuty poznatky z výzkumného šetření. Výzkumné šetření bylo realizováno online dotazníkem, na jehož základě byly zodpovězeny navazující vedlejší výzkumné otázky, které byly uvedeny na začátku empirické části této bakalářské práce.

Hlavním výzkumných cílem této bakalářské práce bylo analyzovat digitální vzdělávací zdroje využívané pedagogy základních uměleckých škol v době první vlny pandemie COVIDU-19 na jaře roku 2020. Z důvodu této nepředvídatelné a pro všechny nové situace bylo nutno tradiční školní vzdělávání, jeden ze základních kamenů společnosti, přesunout do virtuální formy. Hudební, výtvarné, taneční a dramatické umění se mezi sebou vzájemně propojuje, obohacuje a má silný dopad na sociální dynamiku. Touto otázkou se zabíraly dotazníkové položky 8 a 18. Pro spojení s žáky v distanční formě výuky využívali pedagogové i pro ně samotné nové komunikační a informační technologie k výuce hudby, tance, výtvarného umění, či herectví. Z tohoto výzkumného šetření bylo zjištěno, že pedagogové vyučovali převážně synchronní a asynchronní formou výuky. Zadanou práci plnili studenti několika způsoby, buď přímo ve výuce, nebo vlastním tempem do určitého data plnění. Z důvodu nepříznivé epidemiologické situace využívali pedagogové pro spojení s žáky platformy, jako jsou Skype, Messenger, WhatsApp, FaceTime a další. Pro hromadnou výuku školy zajistily platformy, jako jsou Google Meet, Google Classroom, nebo Microsoft Teams.

V rámci první dílčí výzkumné otázky bylo zjišťováno, jak pedagogové hodnotí komunikaci rodičů a žáků v dálkové formě vzdělávání. Tato otázka byla položena prostřednictvím 13. položky v dotazníku. Pedagogové se svými žáky a jejich rodiči komunikovali e-mailem, telefonicky nebo SMS formou. Žádná z oslovených škol prozatím nemá zavedenou elektronickou žákovskou knížku, všechny plánují její zavedení v brzké budoucnosti. Dle výsledků, které vyplynuly z rozeslaného dotazníku, byli pedagogové s technickým zázemím žáků při výuce spokojeni. Pro plnohodnotnou realizaci výuky poskytovaly základní umělecké školy rodinám, které o tuto pomoc zažádali nebo dětem ze sociálně slabých rodin tablety a další komunikační prostředky. Žáci také včas zareagovali na situaci a pro spojení se svými učiteli využívali také své mobilní telefony.

V druhé dílčí otázce bylo zkoumáno, jaké online výukové materiály používali dotazovaní pedagogové při distanční výuce. Tato otázka byla položkou 19 a 21 v rozeslaném dotazníku. Z výsledků plyne, že pedagogové nahrávali studentům vlastní instruktážní audionahrávky

nebo videonahrávky. S žáky objevovaly nové aplikace jako ladičky, metronomy a nové materiály z internetu. Dále zasílali odkazy na profesionální videa, která jsou dohledatelná na platformě YouTube nebo svým žákům zasílali odkazy na věcné podcasty. Někteří pedagogové si vytvořili vlastní YouTube kanál, kde mohli žáci dohledat potřebná videa k výuce. Pedagogové dále vytvářeli vlastní kvízy a pracovní listy, které byly tematicky laděné, obsahovaly odkazy na písničky, pohádky a hry. Při výuce využívali mobilní telefony, PC, notebooky a tablety. Při komunikaci používali technické prostředky, jako jsou kvalitní mikrofon, dataprojektor, kamera nebo nahrávač. Tyto technické dovednosti se velmi dobře uchytily, žáci si oblíbili nahrávání videí a tyto návyky u nich přetrvávají i nadále v klasické formě výuky. V praxi to znamená, že učitel s dětmi rozvíjí jejich reflexi na názorných ukázkách, které mu žáci v průběhu týdne zasílají. On sám je může lépe hodnotit a pomoci jim pracovat na problematických pasážích ve skladbě, či při nácviku taneční choreografie nebo divadelního projevu. Dobře také funguje tato reflexe naopak, to znamená, že ve výuce žák natáčí svého pedagoga, který mu vytváří instruktážní video. Z vlastního odborného poznání musím zhodnotit, že takovéto typy vyučovacích materiálů velmi kvitují. Žáci mohou nacvičovat hrané skladby v pomalých tempech a nedochází tak ke zbytečným chybám a jde znát, že skladbě více rozumí.

Ve třetí dílčí výzkumné otázce bylo zkoumáno, jak hodnotí pedagogové distanční formu vzdělávání. Toto bylo zjišťováno v dotazníkových položkách 31–34. Výsledky ukazují, že v průměrném měřítku učitelé přistupovali k informačním a komunikačním technologiím zprvu odměřeněji, vnímali je jako nutnou formu komunikace ve výuce. Jisté potíže vznikaly s kvalitním připojením ze strany žáků, kdy pedagogové nebyli zpočátku spokojeni s kvalitou výuky. Mnohým z nich chyběl přímý kontakt s žákem a interakce. Například při vysvětlování technické stránky skladby, ať už se jednalo o prstoklady ve skladbách nebo detailní intonaci, harmonii, barvu tónu, nebo rytmus. Pedagogům chyběla možnost se žáka dotknout, respektive zkontrolovat, zdali drží nástroj dostatečně uvolněně a nejsou v nepřirozeném napětí. Absence dynamiky, navození pocitu, nemožnost posouzení kvality tónu. U přípravných ročníků pedagogové shledávali problémy s orientací v sešitě. Pedagogové také hodnotili záporně nemožnost reagovat bezprostředně v reálném čase, chyběla včasná podpora učitele komentářem, zpěvem k právě hrané melodii nebo typické počítání dob. Jeden z problémů viděli pedagogové hudebního oboru také v korepetici žáků, kdy je doprovázejí další nástroje. Distanční vzdělávání v základních uměleckých školách je dobrovolné, učitelé kolektivních předmětů vidí největší problém v nízké účasti a malé

aktivitě žáků. Pedagogové měli také obavu z úbytku žáků, protože velký podíl na odevzdané práci měli hlavně rodiče. V odpovědích na položky v dotazníku se pedagogové ve velkém měřítku shodovali, že jim chybí motivace dětí, která je spojena s přípravou a účinkováním na koncertech, výstavách, představeních a dalších vystoupeních. Ráda bych podotkla, že při práci s žáky shledávám po distanční odmlce větší zápal pro hru na nástroj. Je znát, že kontaktní hodiny jim chyběly. Zejména žáci druhých stupňů, středních škol a gymnázií, kterým ještě v dubnu 2021 není umožněn přístup do škol. Tito žáci si výuky více váží a do hodin se připravují pečlivěji. Mnoho z nich přichází s novými nápady, které rozvíjejí samostatně, ve větší míře komunikují a sdílí své názory a poznatky.

ZÁVĚR

Celosvětová koronavirová krize má bezesporu ničující dopad na umění, kulturu a vzdělávací systém obecně. V polovině března roku 2020 bylo české školství postaveno před nelehkou výzvou, kterou pro drtivou většinu školských zařízení představovala online výuka.

V bakalářské práci je pojednáno o proměnách základního uměleckého vzdělávání v době jarní koronavirové krize. Výzkumné šetření bylo realizováno formou dotazníkového šetření a byli osloveni pedagogové třech vybraných základních uměleckých škol ve Zlínském kraji. Z výsledných dat byly vytvořeny grafy, které napomáhají zkoumané údaje lépe pochopit.

První kapitola teoretické části pojednává o základním uměleckém vzdělávání. Konkrétně je zaměřena na historii uměleckého vzdělávání v českých zemích. Tato kapitola dále popisuje vzdělávací strategie, organizaci a cíle uměleckého vzdělávání. Pojednává se zde o vyučovaných oborech a kurikulárních dokumentech typických pro umělecké vzdělávání.

Ve druhé kapitole je popsána nelehká situace, ve které se nacházela společnost během pandemie Covidu-19. Terminologicky byly zakotveny pojmy související s distančním vzděláváním, na které plynule navazuje využití digitálních technologií, kterým byla věnována vybraná podkapitola.

Třetí kapitola teoretické části je koncipována tak, aby nastínila vliv pandemie Covidu-19 na základní umělecké vzdělávání. Zaměřuje se na realizaci distanční výuky v konkrétních oborech, jako jsou hudební, výtvarný, taneční a literárně-dramatický obor. Veškerá výuka na uměleckých školách má ryze praktický charakter a nekontaktním způsobem výuky je tato situace velmi komplikovaná a neudržitelná. S tématem této kapitoly také úzce souvisí metodika hodnocení žáků a provoz uměleckých škol při jejich návratu.

Praktická část je primárně zaměřena na vymezení výzkumného problému, výzkumných cílů, výzkumných otázek, dále na analýzu a interpretaci dat.

Tato bakalářská práce si má za cíl analyzovat, jak pedagogové hodnotí distanční formu vzdělávání. Práce byla zaměřena na téma, kterému zatím nebyla věnována přílišná výzkumná pozornost. Hlavní oblastí výzkumného šetření bylo zjistit, jakým způsobem vedli učitelé distanční výuku v základních uměleckých školách v době pandemie Covidu-19. Dalším cílem bylo zjistit, jaké digitální vzdělávací zdroje, online výukové materiály a pomůcky pedagogové k výuce využívali.

Provedené výzkumné šetření prokázalo, že distanční výuka je pro pedagogy uměleckých předmětů náročnější než ta klasická. Učitelé skupinových předmětů, zařazují do výuky jednoznačně více teoretického učiva, na které v běžné praktické výuce nezbývá příliš času. Shodují se také, že nejtěžší na dálkové výuce umění je mít fyzickou zkušenost s tvorbou samotného umění, což je pro přípravné ročníky takřka likvidující. Pedagogové nepopírají fakt, že hudbu a umění lze provozovat virtuálně, je však důležité, abychom náš zájem tvořili flexibilně a zodpovědně, se špetkou kreativity a velkou dávkou motivace.

Vzdělávání uměleckým směrem a výchova k umění je jedním ze základních pilířů všestranného a svobodného rozvoje dětí a mládeže. Umění kultivuje naši společnost, boří hranice, je jazykem našich emocí i hodnot a otevírá svět. Pouze kultivovaná společnost vnímá a rozvíjí hodnoty estetické a společně s nimi i ty etické.

Současná situace vede k zamyšlení, které by lidskou společnost mělo vést k budoucí připravenosti na obdobné situace, jako je pandemie. Je možné, že tyto situace budou vyžadovat omezení tradičního vzdělávání a přizpůsobení člověka těmto novým skutečnostem.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. ADAMCOVÁ, Aneta a Hana ŠERÁKOVÁ. *Taneční a pohybová výchova: společenský tanec : (náměty pro práci s žáky mladšího školního věku)*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7460-6.
2. BOKOVA, Irina. *Message by Ms Irina Bokova, Director-General of UNESCO, on the occasion of International Arts Education Week, 21-27 May 2012*. UNESCO, 2012.
3. BRDIČKA, Bořivoj. *Informační a komunikační technologie ve škole: pro vedení škol a ICT metodiky: metodická příručka*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, c2010. ISBN 978-80-87000-31-1.
4. CARLINER, Saul a Patti SHANK. *The E-learning Handbook*. Wiley, 2016. ISBN 978-1-119-26066-0.
5. ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3450-7.
6. DOLEŽELOVÁ, Alexandra, SOKAČOVÁ, Linda, ed. *Informační technologie - prostor pro ženy*. Praha: Síť MC v ČR, 2007. ISBN 978-80-86520-00-1.
7. DOSEDLOVÁ, Jaroslava. *Terapie tancem: role tance v dějinách lidstva a v současné psychoterapii*. Praha: Grada, 2012. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-3711-9.
8. DOSTÁL, Jiří. *Práce s editorem školního vzdělávacího programu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 9788024427881.
9. FREEMAN, Joan. *Volnočasové aktivity pro nadané a talentované u nás a ve světě*. Praha: NIDM MŠMT, 2009. ISBN 978-80-86784-83-0.
10. HRŠBKOVÁ, Lenka. *Nadání a nadaní: pedagogicko-psychologické přístupy, modely, výzkumy a jejich vztah ke školské praxi*. Praha: Grada, 2009. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1998-6.
11. CHENG, Xiaoqiao. *Challenges of "School's Out, But Class's On" to School Education: Practical Exploration of Chinese Schools during the COVID-19 Pandemic*. Nanjing, 2020. Nanjing Normal University.

12. CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.
13. CHRÁSKA, Miroslav a Ilona KOČVAROVÁ. *Kvantitativní design v pedagogických výzkumech začínajících akademických pracovníků*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, 2014. ISBN 978-80-7454-420-0.
14. JANIŠ, Kamil a Jan LORENCOVIČ. *Organizační formy výuky: odborný text k rámcovému vzdělávacímu programu pro základní vzdělávání*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, katedra společenských věd, 2008. ISBN 978-80-7368-573-7.
15. JEŘÁBEK, Jaroslav a Jan TUPÝ. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2006. ISBN 80-87000-02-1.
16. KANTOROVÁ, Jana a Helena GRECMANOVÁ. *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky I*. Olomouc: Hanex, 2008. Vzdělávání. ISBN 978-80-7409-024-0.
17. KULKA, Jiří. *Psychologie umění*. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). ISBN 9788024723297.
18. MACHKOVÁ, Eva. *Jak se učí dramatická výchova: didaktika dramatické výchovy*. 2. vyd. Praha: Akademie múzických umění v Praze, Divadelní fakulta, katedra výchovné dramatiky, 2007. ISBN 978-80-7331-089-9.
19. MACHKOVÁ, Eva. *Úvod do studia dramatické výchovy*. 3., aktualizované vydání. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, 2018. ISBN 978-80-7068-317-0.
20. PÁNEK, Jaroslav a Oldřich TŮMA. *Dějiny českých zemí*. V Praze: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1544-8.
21. PRŮCHA, Jan, ed. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.
22. PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.
23. PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.

24. PRŮCHA, Jan a Jaroslav VETEŠKA. *Andragogický slovník*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4748-4.
25. ROHLÍKOVÁ, Lucie a Jana VEJVODOVÁ. *Vyučovací metody na vysoké škole: praktický průvodce výukou v prezenční i distanční formě studia*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4152-9.
26. SEDLÁK, František a Hana VÁŇOVÁ. *Hudební psychologie pro učitele*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2060-2.
27. SUDICKÝ, Petr, 2011. E-learning 2.0: teoretická východiska a praktická řešení. In: Jiří DOSTÁL, *Nové technologie ve vzdělávání: vzdělávací software a interaktivní tabule* [online]. Olomouc: Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, s. 71–76. ISBN 978-80-244-2768-3. Dostupné z: <https://jtie.upol.cz/pdfs/jti/2011/01/17.pdf>
28. ŠAFRÁNKOVÁ, Dagmar. *Pedagogika*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2019. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5511-3.
29. VALIŠOVÁ, Alena, Hana KASÍKOVÁ a Miroslav BUREŠ. *Pedagogika pro učitele*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3357-9.
30. VONDROVÁ, Petra. *Výtvarné hry napříč kontinenty: pro děti od 4 do 10 let*. Praha: Grada, 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3062-2.
31. ZLÁMALOVÁ, Helena. *Distanční vzdělávání a eLearning: učební text pro distanční studium*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2008. ISBN 978-80-86723-56-3.
32. *Arts and cultural education at school in Europe*. Brussels: Eurydice, 2009. ISBN 978-92-9201-061-4.
33. *Asociace základních uměleckých škol ČR* [online]. Praha, c2021 [cit. 2021-02-27]. Dostupné z: <https://www.asociacezus.cz/>
34. COVID-19: Socio-economic impact. *United Nations Development Programme* [online]. New York, c2021 [cit. 2021-04-22]. Dostupné z: <https://www.undp.org/content/undp/en/home/coronavirus/socio-economic-impact-of-covid-19.html>

35. *Diskusní fórum Umělecké vzdělávání a role kulturních institucí: Praha, 22. – 23. září 2011: sborník příspěvků*. Praha: NIPOS, c2011. ISBN 978-80-7068-012-4.
36. Education: From disruption to recovery. *UNESCO* [online]. Paris, c2019 [cit. 2021-04-22]. Dostupné z: <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse/>
37. Historie Pražské konzervatoře. *Pražská konzervatoř* [online]. Praha: Pražská konzervatoř, c2009–2010 [cit. 2021-04-22]. Dostupné z: <http://www.prgcons.cz/historie>
38. Impact of COVID-19 on people's livelihoods, their health and our food systems. *World Health Organization* [online]. Geneva, c2021 [cit. 2021-04-22]. Dostupné z: <https://www.who.int/news/item/13-10-2020-impact-of-covid-19-on-people-s-livelihoods-their-health-and-our-food-systems>
39. INFORMACE K VYHLÁŠENÍ NOUZOVÉHO STAVU V ČR. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky* [online]. Praha, c2013–2021 [cit. 2021-04-22]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/informace-k-vyhlaseni-nouzoveho-stavu-v-cr>
40. Kompetence. *Učitel 21* [online]. Praha: Národní pedagogický institut České republiky [cit. 2021-04-22]. Dostupné z: <https://ucitel21.rvp.cz/kompetence>
41. *Krize a příležitosti: ekonomické a sociální dopady epidemie Covid-19*. Praha: Rosa Luxemburg Stiftung, 2020. ISBN 978-80-907997-1-4.
42. *Metodické doporučení pro vzdělávání distančním způsobem*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, 2020.
43. *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha*. [Praha]: Tauris, 2001. ISBN 80-211-0372-8.
44. *Ochrana zdraví a provoz základních uměleckých škol v období do konce školního roku 2019/2020*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, 2020.
45. Počet žáků ZUŠ. In: *Národní registr výzkumů o dětech a mládeži* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, c2013–2021 [cit. 2021-04-22]. Dostupné z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/cs/statistika/indikator/67-pocet-zaku-zus>

46. Průvodce výtvarným územím. *Česká televize* [online]. Praha, c1996–2021 [cit. 2021-04-23]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/12509952613-pruvodce-vytvarnym-uzemim/dily/?fbclid=IwAR2ZVDRKynWzNoHqk2v8r9VUKjaa7qSl670ktv3d4xIwEVI0gizG-QdulA>
47. Rámcové vzdělávací programy. *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. Praha, c2011–2021 [cit. 2021-04-22]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp>
48. *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2010. ISBN 978-80-87000-37-3.
49. STRATEGIE DIGITÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ DO ROKU 2020. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky* [online]. Praha, c2013–2021 [cit. 2021-04-22]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-digitalniho-vzdelavani-do-roku-2020>
50. *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020. ISBN 978-80-87601-47-1.
51. *ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM: „UMĚNÍ UČÍ LIDI SLYŠET A VIDĚT“*. Uherské Hradiště: Základní umělecká škola Uherské Hradiště, 2020.
52. Výzva Krajské hygienické stanice Zlínského kraje k epidemiologické situaci. *Zkola* [online]. Otrokovice: Střední průmyslová škola Otrokovice, c2020 [cit. 2021-04-22]. Dostupné z: <https://www.zkola.cz/vyzva-krajske-hygienicke-stanice-zlinskeho-kraje/>
53. *Zásobník distančních aktivit a zdrojů pro žáky ZUŠ*. Praha: Asociace základních uměleckých škol ČR, 2020.
54. 7 tipů pro online výuku Johna Spencera. *Metodický portál RVP.CZ* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky [cit. 2021-04-22]. Dostupné z: <https://spomocnik.rvp.cz/clanek/22456/7-TIPU-PRO-ONLINE-VYUKU-JOHNA-SPENCERA.html>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ad. A další

ŠVP Školní vzdělávací program

RVP Rámcový vzdělávací program

ZUV Základní umělecké vzdělávání

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Poměr vyučovaných oborů na ZUŠ.....	14
Graf 2 Věk respondentů působících na základních uměleckých školách.....	39
Graf 3 Poměr vyučovaných oborů na ZUŠ.....	40
Graf 4 Délka pedagogické praxe	41
Graf 5 Dosažené vzdělání pedagogů	42
Graf 6 Zájem o pozici pedagoga po studii	43
Graf 7 Používané výukové materiály.....	44
Graf 8 Postoje pedagogů s aktivitou žáků	46
Graf 9 Realizace distanční výuky	47
Graf 10 Průběh rozvrhu hodin žáků.....	48
Graf 11 Vzájemná komunikace pedagogů mezi sebou.....	49
Graf 12 Možnost sdílení zkušenosti mezi pedagogy	50
Graf 13 Kvalita internetového připojení.....	51
Graf 14 Aktivita pedagogů při kontaktu s žáky	52
Graf 15 Zpětná vazba žáků a jejich rodičů na distanční výuku	53
Graf 16 Náročnost distanční výuky	54
Graf 17 Postoje ke změně povolání	56

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Pedagogy využívané komunikační kanály.....	45
Tabulka 2 Motivace pedagogů za vykonávanou práci.....	55

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

1. Pohlaví:

- Muž
- Žena

2. Věk:

- Do 25 let
- 25-40 let
- 41-60 let
- 61 a více let

3. Jaký obor na základní umělecké škole vyučujete?

- Hudební obor
- Výtvarný obor
- Literárně-dramatický obor
- Taneční obor

4. Délka pedagogické praxe:

- Méně než 6 let
- 6-15 let
- 15-25 let
- Více než 25 let

5. Nejvyšší dosažené vzdělání:

- Vyšší odborné (titul Dis.)
- Vysokoškolské
- Jiné, uveďte

6. Bylo Vaším studijním cílem vykonávat povolání pedagoga?

- Ano
- Ne
- Jiné, uveďte

7. Jaký typ výukového materiálu jste využíval/a při distanční formě vzdělávání?
(Lze označit více možností)

- Učebnice, pracovní sešity (které mají žáci zakoupeny)
- Oskenované materiály, pracovní listy (z učebnic, z knih, vlastní)
- Video s pomocí platform (Youtube, Deezer, iTunes apod.)
- Vlastní videonahrávky a tutoriály
- Podcasty a hlasové nahrávky

8. Jaké komunikační prostředky jste používal/a se svými žáky a jejich rodiči?
(Lze označit více možností)

- E-mail
- Telefonní hovory, sms
- Sociální média (Facebook, Whats App, Messenger, FaceTime, Instagram aj.)
- Videohovory (Microsoft Teams, Skype, Google Classroom, Google Meet aj.)

9. Jaký máte úvazek hodin na základní umělecké škole?

- Méně než deset hodin
- Poloviční úvazek
- Plný úvazek

10. Kolik hodin v průměru denně jste trávil/a přípravou výuky na dálku a komunikací s žáky a jejich rodiči?

- Méně než tři hodiny
- Tři až pět hodin
- Pět až osm hodin
- Více než osm hodin

11. Změnil/a jste s přechodem na dálkovou výuku obsah probírané látky?

- Zcela zásadně
- Významně
- Částečně
- Velmi málo
- Vůbec ne

12. Byl/a jste spokojen/a s přípravou žáků na vyučovací hodiny?

- Rozhodně
- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Rozhodně ne

13. Jak byste ohodnotil/a komunikaci, aktivitu a zapojování žáků do online výuky?

- Velmi dobře
- Dobře
- Velmi špatně
- Špatně
- Nedokážu zhodnotit

14. Byl/a jste spokojen/a s technickým zázemím žáků ve vyučovacích hodinách?
(Odpovězte vlastními slovy)

15. Byly Vám ze školského zařízení poskytnuty technické prostředky pro výuku na dálku? (školní telefon, školní notebook, jiná možnost podpory)

- Ano
- Ne

16. Využíval/a jste při distanční formě vzdělávání své vlastní prostředky?
(osobní telefon, osobní notebook, osobní tablet apod.)

- Ano
- Ne

17. Jakého zázemí jste využili při výkonu distanční formy vzdělávání?

- Školské zařízení
- Práce z domova
- Kombinace obou možností

18. Jak jste realizovali online výuku?

- Synchronní forma výuky (probíhá v reálném čase a učitel při ní získává okamžitou reakci od žáků)
- Asynchronní forma výuky (žáci pracují samostatně a pedagog od nich nezískává okamžitou reakci)
- Hybridní forma výuky (kombinace obou výše zmíněných)

19. Zapojoval/a jste do vyučovacích hodin vedených distanční formou nové pomůcky? (Uveďte jaké)

20. Vytvářeli jste pro své žáky mimo pravidelnou online výuku také hlasové nahrávky, videonahrávky, online kvízy a hry, nebo jiné podpůrné platformy? (Konkretizujte jaké)

21. Používali jste k výuce také vlastní soubory zahrnující výukové odkazy, texty, nebo webové stránky? (Uveďte příklady)

- Ano
- Ne

22. Využíval/la jste k výuce svoji běžnou třídu se školními prostředky?

- Ano
- Ne

23. Probíhala přímá výuka i v časech mimo běžný rozvrh hodin žáků? (Například v dopoledních hodinách všedních dnů, nebo o víkendech, kombinace obou zmíněných)

- Ano
- Ne

24. Jak často jste spolupracoval/a, komunikoval/a se svými kolegy ze školského zařízení?

- Jednou za den
- Několikrát týdně
- Jednou za týden
- Výjimečně
- Vůbec

25. Uvítal/a byste možnost sdílení zkušeností s pedagogy z ostatních škol?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

26. Měl/a jste v době uzavření škol přístup do školy?

- Ano
- Ne

27. Jak hodnotíte kvalitu průběhu internetového připojení v době online videohovorů?

- Velmi dobře
- Dobře
- Velmi špatně
- Špatně

28. Jak vnímáte online výuku ve srovnání s normální výukou (osobní kontakt, technika, komunikace a spolupráce s žáky i jejich rodiči)? (Vypište)

29. Jak často jste byl/a se svými žáky v kontaktu? (Nejenom v online výuce, ale také pomocí zasílání videonahrávek, zpráv a hlasových záznamů.)

- Méně než jednou týdně
- Dvakrát týdně
- Vícekrát týdně
- Vůbec

30. Měl/a jste kladné ohlasy od rodičů a žáků školy na distanční formu vzdělávání?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne
- Rodiče nehodnotili

31. Cítíte se z online formy vzdělávání více vyčerpaný/á, než z běžné prezenční výuky?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

32. Jste dle Vašeho mínění dostatečně verbálně a finančně odměňováni za mimořádnou práci?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

33. V čem vidíte největší problém při distanční formě vzdělávání? (Vypište)

34. V čem jste zpozorovali největší přínos distanční formy vzdělávání? (Vypište)

35. Uvažoval/a jste, v důsledku náročnosti dálkové formy výuky o změně povolání?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

